

BURMISTRZ MIASTA SZCZEBRZESZYN

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
GMINA SZCZEBRZESZYN DO 2015 ROKU**

Opracowanie: mgr inż. Jarosław Piotr Zgiet

Szczebrzeszyn 2004

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	3
1.1. Podstawa prawna opracowania	6
1.2. Treść dokumentu	6
2. Ogólna charakterystyka Miasta i Gminy Szczepieszyn	7
2.1 Położenie, historia i ogólne dane fizjograficzne	7
2.2 Sytuacja demograficzna	11
3. ANALIZA STANU ŚRODOWISKA MIASTA I GMINY SZCZEBRZESZYN	12
3.1 Położenie geograficzne i rzeźba terenu	12
3.2 Warunki klimatyczne	13
3.3 Zasoby glebowe	14
3.4 Budowa geologiczna	15
3.5 Zasoby wód powierzchniowych i podziemnych	16
3.6 Środowisko przyrodnicze	18
4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA OCHRONY ŚRODOWISKA	26
4.1 Ujęcia, wodociągi i stacje uzdatniania wody	26
4.2 Oczyszczalnie ścieków wraz z systemem kanalizacji	26
4.3 Gromadzenie i unieszkodliwianie odpadów	27
4.4. Infrastruktura związana z zaopatrzeniem w energię ciepłą	38
4.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną	39
5. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO MIASTA I GMINY	40
5.1 Zanieczyszczenia wód	40
5.2 Zanieczyszczenia powietrza	42
5.3 Zanieczyszczenia powierzchni ziemi	44
5.4 Inne zagrożenia	46
6. Założenia polityki ekologicznej miasta i gminy Szczepieszyn wynikające z przyjętych do realizacji dokumentów określających strategię rozwoju regionu	49
7. Program ochrony środowiska Miasta i Gminy Szczepieszyn	59
7.1. Cel strategiczny i cele ogólne	59
7.2. Cele i zadania realizacyjne	60
7.3. Program ochrony środowiska w latach 2004 – 2007	65
8. Instrumenty polityki ochrony środowiska	79
9. Finansowanie zadań	89

Literatura.....	91
-----------------	----

1. Wprowadzenie

1.1

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, przyjęta w 1997 roku stwierdza, że Polska – kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju – zapewnia ochronę środowiska naturalnego. Nakłada ona również na władze publiczne obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego współczesnemu i przyszłym pokoleniom.

W 2000 roku sporządzony został dokument programowy *II Polityka ekologiczna państwa*, który w 2001 roku został zaakceptowany przez Sejm. Ustala on cele ekologiczne do 2010 i 2025 roku. *II Polityka ekologiczna państwa* zakłada, że niepodważalnym kryterium obowiązującym na każdym szczeblu jej realizacji – także regionalnym i lokalnym – jest człowiek, jego zdrowie oraz komfort środowiska, w którym żyje i pracuje.

Człowiek jest ściśle związany w swojej działalności z systemem przyrodniczym (ziemia, woda, powietrze, zasoby i różnorodność biologiczna, ekosystemy). Zachowanie równowagi w tym związku wymaga spójnego zarządzania wieloma czynnikami oddziałującymi na środowisko, w tym:

- dostępem do zasobów środowiska,
- racjonalnym użytkowaniem zasobów przyrodniczych,
- zapobieganiem powstawaniu negatywnych skutków działalności gospodarczej,
- likwidacją negatywnych skutków działalności gospodarczej.

Głównym celem *II Polityki ekologicznej państwa* jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju, przy założeniu, że właściwa regulacja korzystania ze środowiska przyczyni się do eliminacji zagrożeń dla jakości i trwałości zasobów przyrodniczych. Przy jej realizacji powinny obowiązywać zasady:

- zrównoważonego rozwoju – jako zasada podstawowa,
- przezorności – przewidująca, że rozwiązywanie pojawiających się problemów powinno następować po stronie bezpiecznej oraz związana z nią zasada wysokiego poziomu ochrony środowiska,
- integracji polityk: ekologicznej i sektorowych,
- równego dostępu do środowiska przyrodniczego, w kategoriach zrównoważenia szans człowieka i przyrody oraz sprawiedliwości międzypokoleniowej, międzyregionalnej i międzygrupowej,
- regionalizacji w ramach ekosystemów europejskich oraz regionalizacji w stosunku do obszarów o zróżnicowanym stopniu przekształcenia i degradacji z równoczesnym rozszerzeniem uprawnień samorządu terytorialnego i wojewodów,
- uspołecznienia,
- „zanieczyszczający płaci”,
- prewencji – przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska powinno być podejmowane na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć,
- stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT),

- klauzul zabezpieczających, umożliwiających państwom członkowskim stosowanie ostrzejszych kryteriów w porównaniu z wymogami prawa wspólnotowego,
- skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej.
- Proces osiągania bezpieczeństwa ekologicznego kraju podzielono na trzy etapy:
- I etap - realizacja celów krótkookresowych (lata 2000 – 2002) w trakcie ubiegania o członkostwo w UE,
- II etap - realizacja celów średniookresowych (lata 2003 – 2010) w pierwszym okresie członkostwa, zakładającym okresy przejściowe i realizację programów dostosowawczych,
- III etap - realizacja celów długookresowych w ramach *Strategii zrównoważonego rozwoju Polski do 2025 roku*.
- Głównymi zadaniami polityki ekologicznej I etapu były:
- pełna realizacja postanowień „Układu Europejskiego”, ustalającego dziesięcioletni okres dla harmonizacji polskiego prawa ekologicznego z wymogami Unii Europejskiej (1994 – 2004),
- pełna realizacja *narodowego programu przygotowania do członkostwa w Unii Europejskiej*, ustalającego zadania szczegółowe dla okresu przedakcesyjnego i zakładającego gotowość integracji w roku 2002.

Wymienione zadania były realizowane poprzez:

- harmonizację polskich przepisów prawnych z regulacjami obowiązującymi w Unii Europejskiej,
- reformę mechanizmów zarządzania ochroną środowiska, dostosowującą ją do wymogów związanych z integracją europejską,
- stworzenie warunków prawnych i organizacyjnych do realizacji międzynarodowych konwencji ekologicznych,
- pełne wdrożenie reformy zarządzania państwem we wszystkich ogniwach związanych z ochroną środowiska,
- sukcesywne wdrażanie rozwiązań prawnych w sferze ekologicznej, przyjętych w latach 2000 – 2002 przez Unię Europejską,
- zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko i zdrowie człowieka tak zwanych „gorących punktów”, tzn. miejsc intensywnego zagrożenia ekologicznego oraz zmniejszenie ich liczby,
- usprawnienie systemu przeciwdziałania powstawaniu nadzwyczajnych zagrożeń środowiska (poważnych awarii) oraz rozbudowę systemu ratownictwa ekologicznego i likwidacji skutków takich zagrożeń,
- podjęcie działań zmierzających do zintegrowania celów polityki sektorowej z polityką ekologiczną,
- rozpoczęcie wdrażania do realizacji polityki ekologicznej, nowoczesnych i skutecznych mechanizmów, metod i procedur, których pełne wdrożenie powinno nastąpić w okresie dostosowawczym.

Cele średniookresowe II etapu (2003 – 2010) przewidują istotną poprawę stanu środowiska, praktyczne wdrożenie unijnych przepisów i standardów ekologicznych

oraz postanowień konwencji międzynarodowych i umów dwustronnych, a także wzmocnienie instytucjonalne podejmowanych działań.

Cele długookresowe III etapu (do 2025 roku) wiążą się z perspektywą zrównoważenia społeczno – gospodarczych procesów rozwojowych i pełną rewitalizacją zniszczonych ekosystemów. Zakładają one:

- ugruntowanie konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju,
- utrwalenie zasady skutecznej kontroli państwa nad strategicznymi zasobami przyrodniczymi,
- pełną integrację polityk – przestrzennej, ekologicznej i sektorowych,
- dokonanie przebudowy modelu produkcji i konsumpcji w kierunku poprawy efektywności surowcowo-energetycznej oraz minimalizacji negatywnego oddziaływania na środowisko wszelkich form działalności człowieka i rozwoju cywilizacyjnego,
- zachowanie obszarów o wysokich walorach turystyczno – rekreacyjnych,
- utrzymanie i ochronę istniejących ekosystemów o cennych wartościach przyrodniczych i kulturowych,
- odbudowę zniszczeń powstałych w środowisku przyrodniczym i renaturalizację cennych przyrodniczo obszarów,
- efektywny wzrost wartości produkcji w rolnictwie i leśnictwie poprzez lepsze wykorzystanie potencjału biologicznego oraz podnoszenie jakości zdrowotnej produktów przy przeciwdziałaniu nadmiernej intensywności procesów produkcyjnych oraz metod upraw i chowu zwierząt,
- rezygnację z niektórych osiągnięć nauki i techniki, które mogłyby negatywnie oddziaływać na środowisko,
- wypracowanie mechanizmów reagowania na nowe wyzwania pojawiające się wraz z postępującym rozwojem cywilizacji.

W 2002 roku opracowany został *Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa, na lata 2002 - 2010*, który jest dokumentem o charakterze operacyjnym tj. wskazującym wykonawców i terminy realizacji konkretnych zadań lub pakietów zadań przewidzianych do realizacji, a także szacującym niezbędne nakłady i źródła ich finansowania.

W związku z koniecznością dokonania harmonizacji polskiego prawa ochrony środowiska z prawem Unii Europejskiej, przepisy zawarte w unijnych aktach prawnych w tym zakresie są automatycznie transponowane do prawa krajowego.

Polska jest obecnie sygnatariuszem 33 konwencji, porozumień międzynarodowych oraz protokołów w dziedzinie ochrony środowiska, z których 21 ratyfikowała. Postanowienia większości konwencji mają odzwierciedlenie w przepisach Unii Europejskiej, natomiast postanowienia konwencji ratyfikowanych przez Polskę, do których nie przystąpiły kraje Unii Europejskiej, zgodnie z zasadą klauzul zabezpieczających, mają odzwierciedlenie w postanowieniach polskich przepisów prawnych.

1.2 Podstawa prawna opracowania

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. Nr 62 poz. 627 z późn. zm.) nakłada na władze lokalne obowiązek opracowania programów ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa. Z kolei ustawa o *odpadach* z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. Nr 62 poz. 628 z późn. zm.) wprowadza obowiązek opracowania planów gospodarki odpadami.

W programie tym zawarte są także zagadnienia gospodarki odpadami, w zakresie wymaganym dla Gminnego Programu Ochrony Środowiska, opracowane w oparciu o Plan gospodarki odpadami.

Przy opracowywaniu *Gminnego Programu Ochrony Środowiska Miasta i Gminy Szczepieszyn na lata 2004 – 2015* posłużono się aktualnie obowiązującymi przepisami prawnymi w zakresie ochrony środowiska.

1.3 Treść dokumentu

Naczelną zasadą przyjętą w programie gminnym jest zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiająca harmonizację rozwoju gospodarczego i społecznego gminy z ochroną jego walorów środowiskowych. Przedstawiono w nim cele i zadania, zgodne z *Programem Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego*, *Programem Ochrony Środowiska Powiatu Zamojskiego*, oraz z *Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami*, jak również *Planem Gospodarki Odpadami dla Powiatu Zamojskiego*. Wszystkie te dokumenty wskazują kierunki do stworzenia regionu realizującego podstawowe zasady zrównoważonego rozwoju, czystego we wszystkich wymiarach środowiska naturalnego i o kompletnej infrastrukturze ochrony środowiska, radzącego sobie z problemami zanieczyszczenia pochodzących z różnych źródeł oraz odtwarzającego wartości środowiska naturalnego.

W niniejszej pracy opisano aktualny stan środowiska oraz zasobów naturalnych, zagrożenia środowiska wynikające z rozwoju gospodarczego, krótkoterminową (2004 – 2007) i długoterminową (2008 – 2015) politykę ochrony środowiska dla jego poszczególnych elementów oraz szacunkowe koszty wdrożenia działań na rzecz jego ochrony.

2. Ogólna charakterystyka Miasta i Gminy Szczepieszyn

2.1 Położenie, historia i ogólne dane fizjograficzne

Miasto i Gmina Szczepieszyn leży w południowo-wschodniej części Polski i w południowej części województwa lubelskiego.

Geograficzne położenie miasta Szczepieszyn określają następujące współrzędne:

- 50°41'54" szerokości geograficznej północnej
- 22°58'41" długości geograficznej wschodniej.

Mapa powiatu zamojskiego

HISTORIA MIASTA SZCZEBRZESZYN

Szczepieszyn położony w południowo-wschodniej Lubelszczyźnie, w powiecie zamojskim, to jedno z najstarszych miast dawnej Ziemi Chełmskiej. Dzięki usytuowaniu przy szlaku handlowym biegnącym z Kijowa i Włodzimierza Wołyńskiego przez Hrubieszów do Zawichostu, Sandomierza i dalej do Krakowa oraz korzystnym warunkom obronnym Szczepieszyn stosunkowo szybko rósł w znaczenie. Już w końcu wieku XIV był ważnym grodem warownym, a w wieku XV stał się również centrum administracyjnym i siedzibą właścicieli powiatu szczepieszynskiego.

Pierwsza wzmianka o Szczepieszynie pochodzi z roku 1352. W tym właśnie roku Kazimierz Wielki walcząc z Litwinami rozłożył się tu obozem, a potem w jednym z dokumentów nazwał Szczepieszyn miastem. W okresie toczącej się wojny

król Kazimierz zdołał pozyskać dla swojej polityki wielu Rusinów. Jednym z nich był Dymitr z Klecia – herbu Korczak, zwany później powszechnie Dymitrem z Goraja, który wkrótce został właścicielem Szczebreszyna. W nagrodę za wzięcie udziału w wyprawie odwetowej w 1372 r. przeciw nękającym Polskę Litwinom król ofiarował Dymitrowi posiadłości w dawnej Ziemi Chełmskiej w postaci dużego powiatu szczebreszyńskiego, nad którym otrzymał władzę lenną.

Do jeszcze większego znaczenia dochodzi Szczebreszyn po śmierci Ludwika, kiedy to stronnictwu, do którego należał Dymitr, udaje się mimo licznych trudności, sprowadzić na tron Polski młodszą córkę Ludwika Węgierskiego Jadwigę. Wdzięczny za poparcie Jagiełło już jako król Polski w r. 1388 w Krakowie potwierdza nadanie Ludwika Węgierskiego na rzecz Dymitra, czyniąc Szczebreszyn wraz z całym powiatem wyłączną jego własnością i nadając mu jednocześnie nad całym powiatem władzę sądowniczą.

W omawianym czasie Szczebreszyn wraz z przedmieściami dochodzi do największego rozwoju gospodarczego. Z tego okresu pochodzą większe domy i kościół pod wezwaniem św. Mikołaja. Zamek zaś otrzymuje nowe solidne mury. Po śmierci Dymitra ok. 1400 r. Szczebreszyn z okolicą stał się własnością bratanków Dymitra a zarządzał w nim najstarszy z braci Prokop. Nowy właściciel dbał o rozwój dziedzictwa zakładając wiele nowych wsi, np. pobliski Bodaczów powstał w 1410 r. Dekret sejmowy z 1555 r. oddaje Szczebreszyn w ręce potężnej rodziny magnatów wielkopolskich – hrabiów z Górki.

Czasy panowania Górków w Szczebreszynie to okres reformacji. Miasto staje się ważnym ośrodkiem reformacji i miejscem schronienia dla wielu prześladowanych propagatorów ruchu kalwińskiego.

W roku 1593 Szczebreszyn przechodzi na krótko w ręce Czarnkowskich, po czym jeszcze w tym samym roku staje się własnością Jana Zamojskiego. Zamojscy budujący nową wielką fortunę rodową ze stolicą w Zamościu prawie nie dbają o Szczebreszyn, stopniowo schodzi on do rzędu małych miasteczek, których rola gospodarcza i polityczna w kraju jest znikoma. Nowi właściciele miasta są przeciwnikami reformacji, toteż po zwycięstwie Kościoła nad reformacją wypędzają innowierców ze Szczebreszyna. W r. 1583 spłonął zamek szczebreski. W 1672 r. Szczebreszyn gości hetmana Jana Sobieskiego, w obronie którego zawiązuje się tzw. konfederacja szczebreszyńska z siedzibą w klasztorze franciszkanów, ściągająca liczne tłumy szlachty, nawet z odległych województw.

W XVII w. miasto było pustoszone przez Kozaków (1648), Szwedów (1656) oraz Turków i Tatarów (1672). Od pierwszego rozbioru Polski aż do 1807 r. Szczebreszyn pozostaje pod zaborem austriackim. Momentem zwrotnym w życiu

miasta staje się dopiero rok 1811, kiedy to przeniesiono z Zamościa do Szczepieszyna szkoły, które działały tutaj aż do 1852 r. W wieku XIX miasto było ważnym ośrodkiem ruchu niepodległościowego. Podczas drugiej wojny światowej hitlerowcy popełnili w Szczepieszynie liczne zbrodnie, wymordowali ok. 4000 Żydów, wysiedlili ludność polską. Miasto zostało wyzwolone 25 lipca 1944 r. Dziś Szczepieszyn jest przede wszystkim ośrodkiem handlowo-usługowym i dydaktycznym. Istnieje tu znane Liceum Ogólnokształcące, Zasadnicza Szkoła Zawodowa oraz szkoły podstawowe.

Najcenniejsze zabytki:

- ❖ Kościół św. Mikołaja, ufundowany przez Mikołaja Kiślickiego,
- ❖ Kościół św. Katarzyny, półfranciszkański, ufundowany przez Tomasza Zamojskiego,
- ❖ Cerkiew p.w. Zaśnięcia Marii założona pod koniec XII w.,
- ❖ Synagoga z początku XVI w.,
- ❖ Grodzisko.

Miasto i Gmina Szczepieszyn zajmuje powierzchnię 123 km². Pozostałe informacje statystyczne z 2002 r. o mieście i gminie Szczepieszyn przedstawia poniższa tabela:

Jed. miary	Nazwa cechy	
12316	ha	Powierzchnia ogółem w ha
14	jed.	Miejscowości ogółem łącznie z miastami
12327	osoba	Stan ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania 31 XII ogółem
5964	osoba	Stan ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania 31 XII mężczyźni
6363	osoba	Stan ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania 31 XII kobiety
120	osoba	Urodzenia żywe ogółem
165	osoba	Zgony ogółem
-45	osoba	Przyrost naturalny ogółem
3109	osoba	Ludność w wieku przedprodukcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania (31 XII) ogółem
6921	osoba	Ludność w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania (31 XII) ogółem

2297	osoba	Ludność w wieku poprodukcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania (31 XII) ogółem
3595	osoba	Pracujący ogółem mężczyźni
3381	osoba	Pracujący ogółem kobiety
12277	osoba	Ludność w mieszkaniach ogółem
3721	miesz.	Zasoby mieszkaniowe ogółem liczba mieszkań
293646	m ²	Zasoby mieszkaniowe ogółem powierzchnia użytkowa mieszkań
101	km	Wodociągi długość czynnej sieci rozdzielczej
11	km	Kanalizacja długość czynnej sieci kanalizacyjnej
611	szt.	Podmioty gospodarcze zarejestrowane ogółem
2	ob.	Obiekty noclegowe ogółem liczba obiektów całoroczne
114	miejsce	Obiekty noclegowe ogółem miejsca noclegowe całoroczne
2	ob.	Przedszkola (bez specjalnych) ogółem
176	miejsce	Miejsca w przedszkolach (bez specjalnych) ogółem
6	ob.	Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych) ogółem
1122	osoba	Uczniowie szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych) ogółem
2	ob.	Gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych ogółem
623	osoba	Uczniowie gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych ogółem
1	ob.	Licea ogólnokształcące ponadgimnazjalne dla młodzieży (bez specjalnych) ogółem
460	osoba	Uczniowie licea ogólnokształcące ponadgimnazjalne dla młodzieży (bez specjalnych) ogółem
1	ob.	Ponadpodstawowe szkoły zasadnicze dla młodzieży (bez specjalnych) ogółem
112	osoba	Ponadpodstawowe szkoły zasadnicze dla młodzieży (bez specjalnych) uczniowie
1	ob.	Szpital ogólny bez sanatorium leczenia gruźlicy, chorób płuc i hospicjum liczba ogółem
100	łóżko	Szpital ogólny bez sanatorium leczenia gruźlicy, chorób płuc i hospicjum łóżka ogółem
2	ob.	Placówki ogółem przychodnie ogółem
4	ob.	Apteki ogółem
2	ob.	Placówki biblioteczne biblioteki i filie
30121	wol.	Placówki biblioteczne księgozbiór w woluminach
14212178	zł	Dochody budżetu gminy ogółem
13676129	zł	Wydatki z budżetu gminy ogółem

2.2 Sytuacja demograficzna

Na podstawie danych uzyskanych w Urzędzie Miejskim w Szczepieszynie określono prognozę demograficzną dla miasta i gminy Szczepieszyn. Wynika z niej, że do 2013 roku następować będzie spadek liczby mieszkańców wynoszący rocznie ok. 33 osób.

ROK	Liczba mieszkańców	Zmiana
1993	12620	
1994	12573	-47
1995	12577	+4
1996	12632	+55
1997	12521	-111
1998	12538	+17
1999	12469	-69
2000	12408	-61
2001	12332	-76
2002	12327	-5

PROGNOZA LICZBY LUDNOŚCI DO 2015 roku

Rok	Liczba mieszkańców
2004	12221
2005	12188
2006	12155

2007	12122
2008	12089
2009	12056
2010	12023
2011	11990
2012	11957
2013	11924
2014	11891
2015	11858

3. ANALIZA STANU ŚRODOWISKA MIASTA I GMINY SZCZEBRZESZYN

3.1 Położenie geograficzne i rzeźba terenu

Według regionalizacji fizyczno-geograficznej teren gminy Szczepieszyn położony jest w trzech mezoregionach: Padół Zamojski, Roztocze Zachodnie i Roztocze Środkowe.

Padół Zamojski który obejmuje północno-wschodni obszar gminy, stanowi subsekwentne obniżenie denudacyjne w strefie wychodni górnego maestrychtu. Południowy brzeg Padółu wyznacza zgodny z układem warstw skłon Roztocza. W rzeźbie terenu wyraźnie zaznaczają się rozległe garby i wzgórza ostańcowe o wysokościach dochodzących do 270m n.p.m. Garby te oddzielają rozległe, suche doliny o bardzo łagodnych zboczach.

Zachodnia część gminy Szczepieszyn położona jest w mezoregionie **Roztocze Zachodnie**. Obszar ten charakteryzuje się bardzo zróżnicowanym ukształtowaniem terenu. Rzeźba opisywanego terenu jest bardzo urozmaicona i żywa, gdyż krawędzie graniczne osiągają znaczną wysokość. Dzięki temu Roztocze wznosi się wyraźnie ponad sąsiednie krainy. Cały obszar Roztocza Zachodniego pokrywają miększe pokłady lessu, które rozcięte są gęstą siecią suchych dolin i wąwozów. Wcięcie wąwozów dochodzi do kilkunastu metrów, a długość do kilku kilometrów. Roztocze Zachodnie jest największym i najbardziej zniszczonym „erozją wąwozową” obszarem. Intensywne rozcinanie erozyjne i denudacja lessów zachodzi w dalszym ciągu. Intensywność urzeźbienia tego obszaru w pewnym stopniu obrazują wysokości względne. Deniwelacja dla całej gminy wynosi 130m. Najwyższy punkt 333,0 m n.p.m. występuje na Roztoczu Zachodnim we wsi Kawęczyn, a najniższy 203,0 m n.p.m. na Padole Zamojskim w Bodaczowie /dolina rzeki Świnki/.

Południowe niewielkie skrawki obszaru gminy Szczepieszyn występują w mezoregionie **Roztocze Środkowe**. Teren ten również wyraźnie góruje nad Padółem Zamojskim. Różnice wysokości względnych osiągają ponad 30m. Zbudowane zostały z odpornych skał górnokredowych. Na wychodniach skał kredowych

wykształciły się rędziny brunatne. Skały wapienne miejscami przykryte są piaskami o różnej miąższości.

W centralnej części gminy Szczebrzeszyn występuje szerokie, płaskie dno doliny rzeki Wieprz. Dolina ta przecina obszar gminy na część zachodnią i wschodnią. Jednocześnie stanowi ona granicę między Roztoczem Zachodnim a Roztoczem Środkowym. Dno doliny leży na wysokości 205-210 m n.p.m. Budują go głównie utwory organogeniczne /torfy/ oraz mady i piaski rzeczne.

Na obszarze gminy Szczebrzeszyn teren o spadkach do 3 stopni występuje na 77,3% powierzchni. Nachylenia od 3 do 6 stopni zajmują 8,8% obszaru. Zbocza o nachyleniu od 10 do 20 stopni zajmują 5,1% powierzchni. Skłony nachylone ponad 20 stopni zajmują 0,3% powierzchni gminy.

3.2 Warunki klimatyczne

Klimat tego obszaru kształtuje się pod wpływem kilku rodzajów mas powietrznych. Przeważają masy polarno-morskie i polarno-kontynentalne, mniejsze znaczenie odgrywają masy arktyczne, tropikalno-morskie i tropikalno-kontynentalne.

Średnia roczna temperatura powietrza waha się tu od 7,0 – 7,3°C, najchłodniejszym miesiącem jest styczeń z temperaturą -4,0 do -5,0°C, a najcieplejszym lipiec o temperaturze od +17 do +18°C. Roczna amplituda temperatur wynosi >22°C. Zimy są długie, dość ostre, śnieżne i mroźne, trwają >90 dni, a najniższa temperatura w roku to -29°C. Najniższa zanotowana temperatura w Szczebrzeszynie wynosiła -40°C (w 1987 roku – luty). Pokrywa śnieżna utrzymuje się przez 80-100 dni w ciągu roku. Długość okresu bezprzymrozkowego waha się od 132-160 dni. Negatywną cechą klimatu jest występowanie przygruntowych przymrozków: pierwsze pojawiają się między 30 września a 5 października, ostatnie pomiędzy 20 a 30 kwietnia.

Lata są upalne, z dużą liczbą dni słonecznych, częstymi burzami i sporą ilością opadów. Dość wysokie temperatury i słoneczna pogoda utrzymują się zwykle do końca września.

Średni roczny opad atmosferyczny w granicach gminy wynosi 656 mm. Wilgotność względna powietrza wynosi 81%. Najmniejsze opady notowane są w lutym i marcu a największe w czerwcu – przeważają opady letnie nad zimowymi. Opady śniegu pojawiają się w listopadzie, a pokrywa śniegowa występuje zwykle od połowy grudnia do połowy marca. Obszar gminy leży w obrębie lubelskiego pasa gradowego – burze gradowe najczęściej występują w lipcu i sierpniu, stanowiąc zagrożenie dla pól.

Na obszarze gminy przeważają wiatry zachodnie (SW,W i NW), oraz w mniejszym udziale wschodnie (E,SE i NE).

Obszar ten cechuje najmniejsze zachmurzenie w Polsce. Średnie, roczne zachmurzenie waha się od 6,3 – 6,6 w 11-stopniowej skali pokrycia nieba, a usłonecznienie osiąga 46-50% usłonecznienia względnego.

Najwyższe wartości usłonecznienia względnego notuje się w sierpniu i wrześniu (48-50%) a najniższe w listopadzie i styczniu (22%). W okresie wegetacyjnym średnia

wartość usłonecznienia względnego wynosi 46%. Najlepiej usłonecznione są obszary wyniesione.

Mgły, które mają duże znaczenie w rozprzestrzenianiu się zanieczyszczeń, nie występują często. Pojawiają się głównie w październiku i listopadzie, a ich obecność jest ściśle związana z rzeźbą terenu i wilgotnością podłoża. Mgły najczęściej występują w obrębie Padołu Zamojskiego.

1.4 3.3 Zasoby glebowe

Pokrywą glebową w części północnej i zachodniej terenu miasta i gminy Szczepieszyn tworzą gleby brunatne wytworzone z utworów lessowych (I, II i III klasy bonitacyjnej). W części południowej i południowo-wschodniej znajdują się rędziny kredowe zaliczane do IV klasy bonitacyjnej. Punktowo na obszarze części południowej gleby bielcowe wytworzone z piasków słabogliniastych i gliniastych (V i VI klasy bonitacyjnej). Na obszarach łąk i wzdłuż cieków wodnych występują gleby mułowo-bagienne (III, IV i V klasy bonitacyjnej).

Udział gleb w podziale na klasy bonitacyjne w mieście i gminie Szczepieszyn przedstawia się jak niżej:

Klasy bonitacyjne	Charakterystyka gleb	Razem miasto i gmina	
		[ha]	[%]
I	bardzo dobre	42	0,5
II	bardzo dobre	1124	12,5
III	dobre	4019	44,7
IV	średnie	3183	35,4
V	słabe	498	5,5
VI	bardzo słabe	126	1,4
Razem (użytki rolne)		8992	100

Analizując strukturę gleb w poszczególnych klasach bonitacyjnych użytków rolnych zauważyć można, że gmina Szczepieszyn posiada 13% gleb bardzo dobrych, ok. 80,1% gleb dobrych i średnich, zaś gleby słabe i bardzo słabe stanowią jedynie 6,9%. Jak wynika z zestawienia w gminie przeważają gleby chronione przed zmianą użytkowania na nierolniczy, 57,7% gruntów posiada bardzo wysoką jakość, od I do III klasy bonitacyjnej. Są to gleby brunatne wytworzone z lessów, zasobne w próchnicę i składniki mineralne. Charakteryzują się wyjątkowo korzystnymi warunkami do uprawy, o właściwych stosunkach wodno-powietrznych, łatwe w uprawie i dające wysokie plony roślin. Na tych glebach udają się wszelkie rośliny okopowe, zbożowe i przemysłowe. Najbardziej ekonomiczna jest na nich uprawa roślin o najwyższych wymaganiach glebowych.

Znaczną powierzchnię zajmują gleby kl. IV 35,4 % i są to rędziny wytworzone ze skały kredowej. Gleby te charakteryzują się znaczną zawartością składników pokarmowych, dobrymi warunkami wodno-powietrznymi i właściwą strukturą. Przy prawidłowej gospodarce pozwalają uzyskać wysokie plony.

Wyżej opisane grupy gleb podlegają bezwzględnej ochronie przed zagospodarowaniem pozarolniczym i na tych obszarach inne formy gospodarki poza rolnictwem nie powinny być prowadzone.

Gleby słabe klas V i VI niechronione zajmują 6,9% powierzchni użytków rolnych. Są to stosunkowo niewielkie fragmenty gleb bielcowych wytworzone na piaskach, o niskiej zawartości składników pokarmowych, mało korzystne dla rolnictwa. Gleby te mogą być wykorzystywane w pierwszej kolejności na cele nierolnicze.

Struktura użytkowania gruntów.

Kierunek wykorzystania	Powierzchnia (ha)	
	miasto	gmina
Użytki rolne	2204	6788
w tym : grunty orne	1762	5525
sady	40	73
łąki i pastwiska	273	923
grunty rolne zabudowane	121	231
grunty pod stawami	-	-
rowy	8	36
Użytki leśne, zadrzewione i zakrzewione	479	2269
Wody	9	4
Grunty zabudowane i zurbanizowane	201	328
Tereny: mieszkaniowe	47	2
komunikacyjne	90	321
użytki kopalne	-	-
tereny przemysłowe	52	-
tereny zabudowane inne	1	-
tereny niezabudowane	2	-
tereny wypoczynkowe	9	5
Tereny różne	2	-
Nieuzytaki	9	23
Powierzchnia ewidencyjna	2913	9410
Powierzchnia wyrównawcza	-	-
Powierzchnia geodezyjna	2904	9412

3.4 Budowa geologiczna

Na terenie miasta i gminy Szczepleszyn największe znaczenie odgrywają głównie utwory mezozoiczne górnej kredy i utwory czwartorzędowe. Charakter tych utworów wpłynął w dużej mierze na rozwój rzeźby oraz szaty glebowej. Skały górnokredowe pokrywają starsze osady ciągłą pokrywą o znacznej miąższości /350-1400m/. Wśród skał górnokredowych dominują zdecydowanie opoki i margle. Kompleksy skalne, w których one przeważają budują obszary najwyżej wzniesione,

wyróżniające się największymi wysokościami względnymi, dochodzącymi do 120 m. Na powierzchnię skały górnokredowe wychodzą największymi płatami na Padole Zamojskim i Roztoczu Środkowym, we wsiach Bodaczów, Brody Duże i Małe, Kąty i Niedzieliska. Na skałach górnokredowych wykształciły się rędziny czarnoziemne i brunatne, ciężkie i średnie.

Dominującymi skałami występującymi na obszarze gminy są utwory czwartorzędowe, a wśród nich peryglacialne utwory pylaste i częściowo piaszczyste. Czwartorzędowe utwory pylaste przeważnie reprezentowane są przez lessy. Na lessach wykształciły się dobre gleby, głównie w typie brunatnym.

W dolinach i ich sąsiedztwie występują piaski rzeczne terasów akumulacyjnych. Na piaskach niżej położonych, o stałe wysokim poziomie wód gruntowych powstały czarne ziemie. Z piasków wyżej położonych, okresowo lub trwale za suchych wykształciły się gleby brunatne i pseudobielicowe. Niewielkie powierzchnie zajmują pyły, gliny i ily.

W płaskim dnie doliny rzeki Wieprz i Świnki wykształciły się utwory organogeniczne. Są to głównie torfy torfowisk niskich. Wykształciły się z nich przede wszystkim gleby torfowe i mułowo torfowe. Zajęte są w większości przez użytki zielone.

Zestawienie udokumentowanych złóż surowców mineralnych miasta i gminy Szczepieszyn.

Lp	Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Powierzchnia (ha)
1.	Kol.Lipowiec 1	piasek	2
2.	Kol Lipowiec II	piasek	1,35
3.	Kol. Li[powiec III	piasek	0,83

3.5 Zasoby wód powierzchniowych i podziemnych

Cechą charakterystyczną obszaru powiatu zamojskiego jest mała gęstość sieci rzecznej i koncentracja zjawisk wodnych w stosunkowo nielicznych dolinach rzecznych, które rozdzielają duże bezwodne międzyrzecza. Wynika to z obecności utworów przepuszczalnych, które umożliwiają infiltrację wód opadowych i roztopowych. Infiltracja ta zasila wody podziemne.

Wody powierzchniowe

Główną rzeką występującą na terenie gminy Szczepieszyn jest Wieprz / rzeka II rzędu/. Odwadnia ona przeważającą powierzchnię gminy. Wschodnie tereny odwadniane są przez rzekę Świnę, która jest prawym dopływem Wieprza, oraz przez bezimienny strumień. Jest on z kolei prawym dopływem Świnki. Wszystkie te rzeki i strumienie zasilane są głównie przez wody podziemne. Na obszarze gminy brak jest większych zbiorników wód stojących.

Źródła stanowią naturalne wypływy wód podziemnych. Na Roztoczu występują w strefie krawędziowej i w dolinach rzek. Są to przeważnie źródła szczelinowe charakteryzujące się obfitym wypływem wody. Na terenie miasta i

gminy Szczepieszyn źródło o największej wydajności (36,17 l/s) występuje w Szczepieszynie przy ul. Dr Z. Klukowskiego, jest to źródło poboczowe, drenujące kredowy poziom wodonośny.

Utrzymaniem i eksploatacją urządzeń melioracji szczegółowych na terenie gminy zajmuje się Gminna Spółka Wodna Szczepieszyn z siedzibą w Niedzieliskach 185. Terenem działania Spółki są miejscowości: Bodaczów, Kąty I, Niedzieliska, Kol. Niedzieliska, Wielęcza i Wielęcza Pod. Spółka posiada ogółem 314,94 ha zmeliorowanych gruntów w tym: 13,71 ha zdrenowanych gruntów ornych, 222,75 ha zmeliorowanych użytków zielonych, 78,48 ha zdrenowanych użytków zielonych, 29,2 km rowów szczegółowych i cieków.

Wody podziemne

W podziale na regiony hydrogeologiczne (wg. A.S. Kleczkowskiego, 1990) przedmiotowy obszar położony jest w obrębie górsko-wyżynnej prowincji hydrogeologicznej, a dokładniej w obrębie wydzielonej w jej granicach kredowej Niecki Lubelskiej (NL).

Zróźnicowanie zalegania poziomu wód gruntowych uzależnione jest od rzeźby terenu i budowy geologicznej. Zwierciadło wód gruntowych występuje z reguły na bardzo różnej głębokości od kilku m (w dolinach rzek) do ponad 100 m – na wysoczyznach i pagórkach.

Wydziela się tu dwa poziomy wodonośne:

- poziom w utworach czwartorzędowych,
- poziom w utworach kredy górnej.

Poziomy wodonośne występujące w obrębie głębszych serii geologicznych nie mają do chwili obecnej, z uwagi na głębokość występowania, znaczenia gospodarczego.

Dla zaopatrzenia w wodę omawianego terenu znaczenie praktyczne mają dwa wyżej wymienione poziomy wodonośne, które są powszechnie wykorzystywane.

Poziom wód czwartorzędowych występuje w obrębie plejstoceniowych i holoceniowych utworów dolin rzecznych oraz w utworach piaszczystych wypełniających obniżenia w stropie utworów górnokredowych. Z uwagi na silne zróźnicowanie litologiczne oraz zmienny zasięg poziomy i pionowy warstw wodonośnych, poziom ten jest bardzo niejednorodny. Ze względu na przypowierzchniowe występowanie, wody piętra czwartorzędowego, mają związek hydrauliczny z powierzchnią i w sposób bezpośredni reagują na zmieniające się warunki hydrologiczne: wielkość opadów atmosferycznych i wahania wody w rzekach. Wody tego poziomu mają na ogół swobodne zwierciadło wody i są silnie narażone na zanieczyszczenia z powierzchni – fizykochemiczne i bakteriologiczne.

Wody piętra kredowego występuje w obrębie stropowej, spękanej do około 150 m ppt partii górotworu kredowego. Największe dopływy z tego piętra notowane są w interwale głębokości od ok. 30,0-90,0 m ppt. Powyżej występować mogą lokalnie warstwy wodonośne, których obecność wynika z przemian zalegania bardziej i mniej spękanych warstw utworów górnokredowych. Wody piętra kredowego posiadają swobodne lub lokalnie napięte zwierciadło (napinane przez utwory mało przepuszczalne lub nie spękany górotwór). Charakteryzują się na ogół bardzo dobrą jakością: jest to woda spełniająca wymagania wody pitnej, słodka, bardzo czysta,

która posiada naturalny chemizm. Woda ta może być stosowana do celów pitnych i gospodarczych bez uzdatniania.

Według *Atlasu hydrologicznego Polski* część terenu gminy Szczepieszyn wchodzi w rejon regionalnej strefy ochrony poziomów wodonośnych – Głównego Zbiornika Wód Podziemnych – 406 Niecka Lubelska.

Zasoby wodne tego zbiornika podlegają szczególnej ochronie; najsłabiej izolowane od powierzchni i tym samym najbardziej narażone na infiltrację zanieczyszczeń antropogenicznych są w ich obrębie, obszary stoków z wychodniami skał kredowych lub przykryte cienką warstwą lessu.

3.6 Środowisko przyrodnicze

3.6.1 Szata roślinna

Na szatę roślinną miasta i gminy Szczepieszyn składają się :

Lasy i obszary leśne, które obejmują powierzchnię 2.748,0 ha, co stanowi 22,3 % ogólnej powierzchni gminy. Są one bardzo zróżnicowane pod względem rozmieszczenia i wielkości kompleksów leśnych. Obok lasów na drzewostan leśny składają się zadrzewione doliny rzeczne i wąwozy oraz nieprzydatne dla rolnictwa tereny o dużych spadkach. Obok nich występują zadrzewienia śródpolowe, przydrożne i siedlisk rolniczych.

W granicach omawianego obszaru wyróżnia się wiele typów siedliskowych lasu. Największe powierzchnie (w tym zwarte kompleksy leśne) zajmują siedliska borowe, bór mieszany świeży, bór świeży oraz las mieszany świeży. Najmniej przekształcone drzewostany cechuje znaczny udział jodły i buka. Drzewostany przekształcone charakteryzuje przytłaczająca przewaga sosny, która wtedy zajmuje ok. 80 % powierzchni lasów.

Struktura przestrzenna lasów jest wyraźnie zróżnicowana. Lasy państwowe to prawie wyłącznie zwarte kompleksy leśne a lasy prywatne to głównie układy drobnoprzestrzenne o większym zróżnicowaniu drzewostanu. Wszystkie powierzchnie leśne spełniają funkcje wodochronne, glebochronne i krajobrazowe. Gatunki lasotwórcze to: buk, dąb, grab, osika, sosna, jodła, jesion, olcha, świerk, klon, jawor, brzoza, modrzew, lipa.

Roślinność na słonecznych zboczach dolin, wąwozów i skarp lessowych, gdzie bardzo rozpowszechniona jest flora stepowa z rzadkimi gatunkami kserotermicznymi. Są to zbiorowiska światło-wapno-lubne, zarośla i murawy, w których dominują: w zespołach zaroślowych - ligustr pospolity, głóg jednoszyjkowy i prostokielichowy, jeżyna popielica, dereń świdwa, wisienka karłowata i inne; w murawach kserotermicznych, które są pozbawione prawie całkowicie drzew i krzewów - koniczyny, bodziszek czerwony, cieciora pstra.

Roślinność synantropijna, obejmująca zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe określane jako użytki zielone.

Zbiorowiska segetalne, tzn. roślinność występującą wśród upraw polowych roślin okopowych i zbożowych.

Zbiorowiska ruderalne (zrębów leśnych i nieużytków), a wśród nich – bez czarny, leszczyna, śliwa, tarnina, kruszyna pospolita, kalina koralowa, trzmielina zwyczajna, szakłak pospolity, szalwia okółkowa, barwinek pospolity, rdest, jaskółcze ziele, wierzba iwa, łubin trwały.

Zbiorowiska wodne występujące w korytach rzek, brzeźnych, partiach rowów melioracyjnych i w obrębie stawów. Najczęściej są to zbiorowiska typowe: zespół rdestnicy (wywłóczniki, rogatki, jaskry) – związany z wodami płynącymi oraz zespół lilii wodnych.

Zbiorowiska łąkowo-pastwiskowe koncentrują się głównie w dolinach rzek i w przeważającej części zostały silnie przekształcone wskutek melioracji. Są to przede wszystkim łąki owsicowe i pastwiska życicowe z udziałem traw: wiąźówki błotnej, ostrożeńca warzywnego, sitowia leśnego i innych.

Gruntory orne (+ sady) obejmują powierzchnię 7400,0 ha (co stanowi 60,1 % powierzchni gminy) i są to głównie zbiorowiska segetalne, typowe dla upraw zbożowych i okopowych. Różnorodny zbiorowiska ruderalne występują na obrzeżach dróg i w obrębie terenów zabudowanych.

Na terenie miasta i gminy Szczepbrzeszyn występują następujących rośliny chronione:

- na siedliskach leśnych: parzydło leśne, wawrzynek wilczelyko, barwinek pospolity, naparstnica zwyczajna, lilia złotogłów, podkolan zielony;
- na siedliskach kserotermicznych: wiśnia karłowata, żmijowiec czerwony, storczyk kukawka.
- na zbiorowiskach torfowych występują: rosziczka długolistna i pośrednia, brzoza niska, goryczka błotna, kosatka kielichowa, ciemiężycza zielona i lipiennik Loesla.

3.6.2 Świat zwierząt

W granicach omawianego obszaru występowanie fauny związane jest z rozmieszczeniem jej podstawowych siedlisk:

fauna leśna związana jest z kompleksami leśnymi. Zoocenozy leśne zajmują największy obszar i cechuje je różnorodność gatunków. Na omawianym obszarze reprezentują je: sarna, dzik, jelen, jenot, borsuk, kuna leśna, drapieżne z rodziny łasicowatych, lis, zając, sporadycznie występuje wilk, chroniony bóbr oraz wydra. W awifaunie duży udział mają gatunki drapieżne: puszczałka, orlik krzykliwy, kania i myszółów. Duża jest też liczebność dzięcioła.

fauna łąkowo-zaroślowa i wodna to różnorodny gatunkowo zoocenozy wodne z bogatą awifauną (np. błotniak stawowy, kilka gatunków kaczek) oraz ichtiofauna. Z siedliskami wilgotnymi związane są również płazy i gady.

w zadrzewieniach śródpolnych występują bażanty, czajki i kuropatwy.

fauna kserotermiczna reprezentowana jest przez ryjkowce, trzmiela stepowego, owady pszczołowate oraz ptaki – np. pokrzewkę ciernistą.

3.7 **Formy ochrony wynikające z „Ustawy o ochronie przyrody” i innych przepisów prawnych oraz walory krajobrazowe**

Ramowe zasady ochrony przyrody określa Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody /Dz. U. 2004 r. Nr 92, poz. 880/.

Szczególne formy ochrony przyrody, do których należą m. innymi parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody i użytki ekologiczne, ustanawiane są przez przepisy szczególne.

Dla chronionych obiektów miasta i gminy Szczepieszyn są to;

1. Rozporządzenie RM z dnia 10 maja 1974 r. (Dz.U. nr 21 z 1974 r, poz. 120), z kolejnymi zmianami w latach 1979, 1990 i 1991, w sprawie utworzenia Roztoczańskiego Parku Narodowego oraz ustalenie Planu Ochrony RPN, zatwierdzonego Zarządzeniem Nr 35 MOSZNiL z dnia 29 września 1999 r.
2. Rozporządzenie Nr 23 Wojewody Zamojskiego z dnia 19 czerwca 1998 roku w sprawie Szczepieszynskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urzędowy woj. zamojskiego nr 15).
3. Zasady ochrony pomników przyrody zawierają przepisy komunikatu Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Zamościu z dnia 19 marca 1981 r. (Dz.Urz.WRN w Zamościu z 1981 r. Nr 4 poz. 18) oraz komunikatu Dyrektora Wydziału Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zamościu (Dz.Urz.WRN w Zamościu z 1983 r. Nr 1 poz. 4).

Zasady wykorzystania gospodarczego parków i ich otulin ustalane są w porozumieniu z dyrektorami parków i zawarte w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz planach ochrony, opracowanych dla poszczególnych obiektów.

Obok w/w obiektów, na podstawie obowiązujących przepisów chronione są:

- grunty rolne klasy I-IV, grunty rolne klasy V i VI wytworzone z gleb pochodzenia organicznego oraz grunty leśne (Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r o ochronie gruntów rolnych i leśnych). Zasady gospodarowania w lasach określa w/w ustawa oraz ustalenia zawarte w planach urządzenia gospodarstwa leśnego Nadleśnictw Przedsiębiorstwa Lasy Państwowe oraz uproszczonych planach urządzenia lasów niepaństwowych.
Zasady ochrony i zagospodarowania lasów ochronnych określa ustawa z dnia 28 września 1998 r. o lasach.
- główne zbiorniki wód podziemnych /GZWP/;
- strefy ochronne źródeł i ujęć wody (Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. i Ustawa a dnia 27 lipca 2001 r.).

Obiektem o najwyższej randze ochrony jest Roztoczański Park Narodowy (RPN). Utworzony w 1974 roku Roztoczański Park Narodowy zajmuje obszar 8 481,76 ha. Otulina Parku posiada powierzchnię 38 tys. ha. Ok. 1500 ha gminy Szczepieszyn leży w otulinie Roztoczańskiego Parku Narodowego. W obrębie otuliny RPN występują bogate w szatę roślinną lasy oraz pola.

Fauna Parku jest również bogata jak flora. Reprezentują ją głównie zwierzęta leśne: jeleni, sarna, dzik, wilk, lis, borsuk i kuna. Ptaki reprezentuje ok. 200 gatunków, jest to między innymi: orlik krzykliwy, trzmielot, bocian czarny, dzięcioł białostrzbioty, muchotłoka białostrzyja i mała. Gady, to liczne jaszczurki, zaskrońce, żmije zygzakowate, a płazy reprezentują liczne traszki, kumaki, grzebiuszki, rzekotki oraz żaby zielone i brunatne. Licznie występują też bezkręgowce: mięczaki, wij, pajęczaki i owady.

Szczepieszynski Park Krajobrazowy.

Szczepieszynski Park Krajobrazowy obejmuje 35% gminy Szczepieszyn. Utworzony w 1991 roku Szczepieszynski Park Krajobrazowy obejmuje powierzchnię 20 209 ha, w granicach gminy Szczepieszyn leży ok. 4300 ha. Teren ten cechuje urozmaicona rzeźba, z dużą ilością głębokich wąwozów, wciętych w pokrywę leśną. Szata roślinna Parku należy do geobotanicznej krainy Roztocza, jej najcenniejszymi zbiorowiskami są kompleksy leśne a wśród nich buczyna karpacza, subkontynentalny grąd lipowo-grabowy oraz niewielkie fragmenty wyżynnego jodłowego boru mieszanego. Duże powierzchnie zajmują też zbiorowiska zastępcze z *Quercus* – *Fagetea* z posadzoną sosną. W obrębie Parku zwraca uwagę bogactwo roślin zielnych. Są to zarówno rośliny naczyniowe jak i zarodnikowe. Dominują w nich rośliny górskie (przeważnie runo leśne – 30 gatunków) oraz gatunki południowo-wschodnie.

Z rzadkich roślin górskich wymienić należy: żywiec gruczołowaty, przetacznik górski, paprotnik kolczysty, paprotnik Brauna, wilczomlecz migdałolistny. Gatunki południowo-wschodnie to: szczodrzeniec ruski, pluskiwca europejska, zawilec wielkokwiatowy, miodunka miękkowłosa i dzwonek syberyjski.

Obszary leśne cechuje bardzo bogate runo (zajmujące ok. 90 % dna lasu) oraz liściaste gatunki w poziomie krzewów. W runie dominują rośliny typowe dla grądów: gwiazdnica wielkokwiatowa, gajowiec żółty, jaskier kaszubski, marzanna wonna, miodunka ćma, podagrycznik pospolity, turzyca orzęsiona, zawilec gajowy i inne.

W granicach Parku najcenniejszym botanicznie obiektem jest „Las Cetnar” k/Kawęczynka. Jest to zwarty kompleks leśny – buczyny karpackiej z niewielką ilością grabu, osiki i klonu, zlokalizowany w obszarze o najbardziej charakterystycznej rzeźbie terenu. O prężności ekologicznej tego siedliska świadczy odnawiający się tu bardzo dobrze buk i jodła.

Fauna Parku reprezentowana jest przez liczne gatunki, w tym wiele rzadkich. Najlepiej poznana gromada są ptaki – ok. 80 gatunków, w tym głównie (85 %) gatunki lęgowe. Najcenniejsze gatunki ptaków reprezentowane są przez: brodzień, krwawodziobego, dzięcioła czarnego, jastrzębia, krogulca, kruka, krzyka,

mucholówkę żałobną, płomykówkę, puszczyka rycyka, sisia, bardzo rzadką kłaskawkę, gila i zniczka. Licznie występuje bocian biały. Teren Parku zasiedla też bóbr europejski.

Na terenie miasta i gminy Szczepieszezyn występuje 26 pomników przyrody ożywionej, z zasługującą na szczególne wyróżnienie lipą drobnolistną o obwodzie pnia 920 cm w Szperówce k/Szczepieszezyna.

Na północno-zachodnim stoku wzniesienia „Brodzka Góra” /teren otuliny RPN/ w Kol. Lipowiec, na powierzchni 6,71 ha występuje stanowisko roślinności kserotermicznej, natomiast na szczycie wzgórza „Dziewcza Góra” na południe od Niedzielisk, na powierzchni 0,16 ha utworzono stanowisko roślinności stepowej.

Tereny rekreacyjne miasta i gminy Szczepieszezyn stanowią zaledwie 0,11% ogólnej powierzchni. Tworzą je tereny zieleni i ogrody działkowe. Krajobraz urozmaica dolina rzeki Wieprz w środkowej części gminy.

Wykaz pomników przyrody występujących na terenie miasta i gminy Szczepieszezyn.

Lp.	Nr ew UW	Rodz.	Przedmiot ochrony	Położenie	Lokalizacja	Właściciel
1.	101	PD	lipa drobnolistna /Tilia cordata/ o obw. 450 cm i wys. 18 m	m.Szczepieszezyn	w odl. 10 m od budynku Plebanii, od strony ul. Wyzwolenia	Parafia Rzymsko-Katolicka w Szczepieszezynie
2.	207	PD	lipa drobnolistna /Tilia cordata/ o obw. 320 cm i wys. 28 m	m.Szczepieszezyn	przy strażnicy	Zawodowa Straż Pożarna w Szczepieszezynie
3.	227	PD	lipa drobnolistna /Tilia cordata/ o obw. 335 cm i wys. 30 m	g. Szczepieszezyn m. Szperówka	na działce siedliskowej w odległości 15 m od budynku mieszkalnego	Marian Samulak s. Michała i Feliksi zam. Szperówka
4.	228	PD	grusza polna /Pyrus communis/ o obw. 340 cm i wys. 20 m	g. Szczepieszezyn m. Kawęczyniek	w pobliżu ujęcia wody	Wspólnota Wiejska Wsi Kawęczyniek

5.	245	PD	lipa szerokolistna / Tilia platyphyllos/ o obwodzie w szyi korzeniowej 850 cm/na wys. 1,3 m dwie odnogi o obw. 460 cm i 420 cm oraz wysokości 30 m	g.Szczebrzeszyn m.Szperówka	obok drewnianej kapliczki	własność Krzyszczak Marii zam. Szperówka Doliny
6.	99	GD	5 dębów szypułkowych / Quercus robur/ o obw. 270 cm, 300cm, 350cm, 365cm i 520 cm oraz wys. od 18 do 20 m	m.Szczebrzeszyn	na terenie cmentarza żydowskiego od strony ul. Cmentarnej	własność Skarbu Państwa
7.	100	PD	jesion wyniosły / Fraxinus excelsior/ o obw. 310 cm i wys. 20 m	m.Szczebrzeszyn	w grupie drzew okalających zabytkową cerkiew od strony ul. Cmentarnej	własność Skarbu Państwa
8.	102	PD	lipa drobnolistna /Tilia cordata/ o obw. 880 cm i wys. 22 m	g.Szczebrzeszyn m.Szperówka	na skraju grupy drzew okalających wyschnięty staw, w odległości 5m od odrogi	własność Feliks Sierkowski zam. Szperówka

9.	181	GD	grusza polna / Pyrus communis/ o obw. 380cm i wys. 23m, 3 lipy drobnolistne / Tilia cordata/ o obw. 250cm, 250cm, 360cm i wys. 25 m, klon pospolity /Acer platanoides/ o obw. 250cm i wys. 25m, jesion wyniosły / Fraxinus excelsior/ o obw. 210cm i wys. 28m oraz grab pospolity /Carpinus betulus/ o obw. 200cm i wys. 16m	m.Szczebrzeszyn	w otoczeniu budynku mieszkalnego	Wanda Gumowska zam. Szczebrzeszyn ul. Trębacka 36
10.	229	GD	2 wiązy szypułkowe / Ulmus laevis/ o obw. 230cm i 300cm oraz wys. 20 m	g.Szczebrzeszyn m.Kawęczyniek	przy drodze dojazdowej do posesji Jana Serediuka	Wspólnota Wiejska Wsi Kawęczyniek
11.	247	PD	lipa szerokolistna / Tilia platyphyllos/ o obw. Na wys. 1,3m – 355 cm i wysokości 30 m	m.Szczebrzeszyn	w sąsiedztwie pomnika Klukowskiego przy ul. Zamojskiej 29	własność Zasadniczej Szkoły Zawodowej
12.	248	GD	4 wiązy pospolite / Ulmus carpinifolia/ o obw. na wys. 1,30m – 520cm, 370cm, 300cm i 290 cm oraz wys. od 20 do 25 m	m.Szczebrzeszyn	na zabytkowym cmentarzu żydowskim	własność Skarbu Państwa

13.			klon zwyczajny o obw. na wys. 1,30m – 228cm i wys. 30m , jesion o obw. na wys. 1,30m – 322 cm i wys. 30m, lipa szerokolistna o obw. na wys. 1,30m – 334 cm i wys. 30m	m.Szczebrzeszyn	Cmentarz przykościelny Kościoła Św. Mikołaja w Szczebreszynie	Parafia Rzymsko-Katolicka w Szczebreszynie
14.	258	SR	stanowisko roślinności stepowej o pow. 0,16 ha	g.Szczebrzeszyn m.Niedzieliska	na szczycie wzgórza „Dziewcza Góra” na pd. od Niedzielisk	własność dz.nr 942 i 943 – Wolanin Jan Andrzej, dz.nr 947/1 – Chlebański Ludwik, dz.nr 947/2 Rusinek Bolesław zam. w Niedzieliskach
15.			stanowisko roślinności kserotemicznej o pow. 6,71 ha	g.Szczebrzeszyn m.Kol.Lipowiec	na północno zachodnim stoku wzniesienia „Brodzka Góra”	własność dz.nr 691 Paś Helena c. Marcina , dz. nr 694 własność Józwiak Czesław s. Pawła – 1/5, Kołcun Waław s. Romana – 2/5, Piwowarczyk Benedykt s. Władysława – 1/5.

3.8 Miasto i gmina Szczebreszyn w europejskim systemie obszarów chronionych

Wysoka wartość przyrodnicza naturalnych krajobrazów oraz charakterystycznych dla nich fitocenoz sprawiła, że obszar powiatu zamojskiego obejmują międzynarodowe systemy przyrodnicze, których celem jest ochrona dziedzictwa przyrodniczego Europy.

Należą do nich:

- Europejska Sieć Ekologiczna (ECONET-EUROPA), a jednym z jej elementów jest tzw. Krajowa Sieć Ekologiczna (ECONET-PL), na którą składają się obszary węzłowe i korytarze ekologiczne oraz kierunki powiązań przyrodniczych,

- *Program CORINE biotopes*, którego celem jest gromadzenie informacji o biotopach, których identyfikacja w terenie jest podstawą wyznaczenia ostoi CORINE,
- *Europejska Sieć Ekologiczna NATURA 2000*.

Celem tworzenia sieci jest zabezpieczenie zagrożonych i reprezentatywnych dla regionów biogeograficznych Wspólnoty Europejskiej siedlisk oraz zagrożonych i rzadkich na terytorium Wspólnoty gatunków roślin i zwierząt. Program NATURA 2000 opiera się na dwu dyrektywach Unii Europejskiej, które stanowią podstawę prawną ochrony europejskiej fauny i flory:

- o Dyrektywie Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory, zwanej dyrektywą siedliskową, uchwalonej 21 maja 1992 r.,
- o Dyrektywie Rady o ochronie dziko żyjących ptaków, zwanej dyrektywą ptasią, uchwalonej 2 kwietnia 1979 r.

Europejska Sieć Ekologiczna NATURA 2000 ma być spójnym funkcjonalnie systemem obszarów ochrony na całym terytorium Wspólnoty Europejskiej. Będą ją tworzyły:

- o Specjalne Obszary Ochrony (SOO) – wytypowane w oparciu o dyrektywę siedliskową,
- o Obszary Specjalnej Ochrony (OSO) – wytypowane w oparciu o dyrektywę ptasią.
- o *Transgraniczne Obszary Chronione*, tzw. TOCH-y, mają na celu ochronę przygranicznych obszarów o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych przed degradacją oraz koordynację działań mających na celu udostępnienie ich dla turystyki krajoznawczej. TOCH „Roztocze” na terenie miasta i gminy Szczepieszyn obejmuje Szczepieszynski Park Krajobrazowy.

4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA OCHRONY ŚRODOWISKA

4.1 Ujęcia, wodociągi i stacje uzdatniania wody

Zaopatrzenie miasta i gminy Szczepieszyn w wodę w oparciu o scentralizowane systemy wodociągowe należy uznać za dobre. Do zbiorczego systemu wodociągowego podłączonych jest 7096 mieszkańców. Około 91 % mieszkańców miasta i gminy może korzystać z wody wodociągowej.

Mieszkańcy miasta i gminy Szczepieszyn zaopatrywani są w wodę z trzech ujęć wody a mianowicie: z ujęcia wody w Szczepieszynie korzystają mieszkańcy Szczepieszyna, Kawęczyna, Bodaczowa, Wielączy, Wielączy Pod., Wielączy Kol., Niedzielisk, Kol. Niedzielisk, Kątów I, Brodów Małych i Brodów Dużych; z ujęcia wody w Szperówce korzystają mieszkańcy Szperówki natomiast z ujęcia wody w Kawęczynku zaopatrywani w wodę są mieszkańcy Kawęczynka. Sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy nie posiada tylko Kol. Lipowiec. Ponadto pozostał do wykonania odcinek sieci wodociągowej magistralnej Dz 225 Szczepieszyn-Bodaczów.

Wydajność potencjalna stacji wodociągowej w Szczepieszynie (12 000 m³/d) znacznie przekracza aktualny pobór wody i zabezpieczenie zapotrzebowanie przeciwpożarowego.

Wydajność stacji wodociągowej w Szperówce wynosi 72 m³/d natomiast wydajność ujęcia wody w Kawęczynku wynosi 32,7 m³/d i pokrywa w całości zapotrzebowanie na wodę tych miejscowości. Wymienione ujęcia wody eksploatowane są przez Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Szczepieszynie.

Rozwój scentralizowanych systemów zaopatrzenia w wodę jest sprawą ważną, gdyż braki w poborze wody odpowiadającej normom sanitarnym i w ilości pokrywającej pełne potrzeby mieszkańców i sfery gospodarczej stanowi barierę w rozwoju miasta i gminy.

Wykaz wodociągów na terenie miasta i gminy Szczepieszyn.

<i>Lp</i>	<i>Lokalizacja stacji wod. i jej zdolność produkcyjna w m³/dobę</i>	<i>Nazwa miejscowości objętej wodociągiem</i>	<i>Długość sieci wodociągowej w m</i>	<i>Długość przyłączy w m</i>	<i>Ilość przyłączy w szt</i>	<i>Dobowe zużycie wody w m³/dobę</i>	<i>Liczba obsługiwanej ludności /ilość mieszkań</i>
1.	Szczepieszyn 12 tys.m ³ /d	Szczepieszyn	20140	21300	671	388,5	2031/1251
2.	j.w.	Błonie	1900	3900	110	33,4	690/230
3.	j.w.	Kawęczyn	2400		120		
4.	j.w.	Brody Małe	5000	3300	166	21,6	498/166
5.	j.w.	Brody Duże	6195	3685	112	17,8	336/112
7.	j.w.	Kol. Niedzieliska	7510	3210	59	4,4	177/59
8.	j.w.	Bodaczów	11700	13000	438	63,6	939/546
9.	j.w.	Niedzieliska	6419	4060	212	27,4	774/212

10.	j.w.	Wielącza, Wielącza Kol. Wielącza Pod	28248	12000	330	49,9	1014/330
11.	j.w.	Kąty I	1700	1100	51	-	240/51
12.	j.w.	Kąty II	3920	1300	40	-	112/40
13.	brak	Kol. Lipowiec				-	-
14.	Kawęczyn ek 32,7 m ³ /d	Kawęczynek	1200	1128	32	3,0	96/32
15.	Szperówk a 72 m ³ /d	Szperówka	6300	1215	69	10,4	189/69

4.2 Oczyszczalnie ścieków wraz z systemem kanalizacji

Na terenie miasta i gminy Szczepieszyń funkcjonują następujące czyszczalnie ścieków:

- *oczyszczalnia miejska w Szczepieszyńie eksploatowana przez Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Szczepieszyńie. Oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna o przepustowości maksymalnej 800 m³/d, wymaga przebudowy. Oddana do użytku w 1987 roku oczyszczalnia ścieków jest obiektem przestarzałym, nie spełnia zakładanych wymagań ilościowych i jakościowych. W chwili obecnej przyjmuje ścieki z istniejącej sieci kanalizacyjnej oraz ścieki dowożone ogółem w ilości ok. 300 m³/d. Nie zapewnia to możliwości rozwoju układu sieci kanalizacyjnej.*

W zakresie podstawowego biologicznego oczyszczania ścieków na miejskiej oczyszczalni ścieków wymagana jest modernizacja istniejącej technologii na nowoczesną technologię – typu BIOCOMPACT (BCT-S). Technologia opiera się na procesie niskoobciążonego osadu czynnego, o przedłużonym czasie napowietrzania, z biologicznym usuwaniem związków biogennych i wykorzystaniem filtracji ścieków na osadzie czynnym zawieszonym w strefie separacji.

W wyniku oczyszczania ścieków metodą osadu czynnego, jako produkt uboczny powstaje osad nadmierny. W rozwiązaniu o przedłużonym czasie napowietrzania i obciążenia osadu równym 0,05 kg BZT₅ /kg sm x d, będzie zachodziła pełna stabilizacja osadu. Obecnie osad nadmierny jest odwadniany na poletkach. Ilości produkowanego osadu nadmiernego stabilizowanego przy docelowej przepustowości oczyszczalni $Q_{\text{śrd}} = 800 \text{ m}^3/\text{d}$ przewyższą możliwość odwodnienia go na poletkach. Wymaganiem jest wykonanie stacji odwodnienia mechanicznego osadu z higienizacją. Odwodniony mechanicznie osad osiągnie wilgotność 75%. Proces higienizacji wapnem spowoduje zwiększenie s.m. placka osadu do 35%. Osad w takiej formie może być wykorzystywany przyrodniczo w tym do rekultywacji. Przy obecnie stosowanej technologii zagęszczony osad osiąga wilgotność 98-97%.

- *Oczyszczalnia chemiczno-biologiczna Zakładów Tłuszczowych w Bodaczowie Sp. z o.o.* przyjmuje ścieki z zakładu oraz miejscowej Szkoły Podstawowej, Spółdzielni Mieszkaniowej i Przedszkola Samorządowego w Bodaczowie. Przepustowość maksymalna oczyszczalni wynosi 2200 m³d. Oddana do użytku w 1998 roku oczyszczalnia ścieków pracuje bez zastrzeżeń.

Rozwiązaniem gospodarki ściekowej na terenach nieskanalizowanych są zbiorniki bezodpływowe (szamba).

4.3 Gromadzenie i unieszkodliwianie odpadów

Dotychczas do gromadzenia odpadów na terenie miasta i gminy Szczepieszyn stosowane są następujące pojemniki i kontenery:

1. TYP SM 110- pojemniki te występują w niewielkich ilościach na terenie zabudowy jednorodzinnej ,
2. TYP KP-7 oraz sporadycznie TYP PA 1100- w zabudowie wielorodzinnej i obiektach infrastruktury.

Zgodnie z Uchwałą Nr XXXVIII/246/2002 Rady Miejskiej w Szczepieszynie z dnia 27 lutego 2002 roku w sprawie ustalenia górnych opłat za usuwanie i unieszkodliwianie odpadów komunalnych na terenie gminy i miasta Szczepieszyn stosowane są niżej podane stawki opłat za usuwanie i unieszkodliwianie odpadów komunalnych przez Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Szczepieszynie.

Stosowane opłaty za wywóz odpadów	ZGKiM Szczepbrzeszyn
z gospodarstw domowych :	
• odpady zmieszane	12,00 zł / rok od osoby zamieszkałej w gosp.domowym
• odpady segregowane	8,00 zł / rok od osoby zamieszkałej w gosp.domowym
od jednostek organizacyjnych /w tym spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych/	
• z pojemników KP-7 (do 30 km)	23,54 zł brutto /1m ³
od pozostałych osób i jednostek	
• z pojemników SM 110 (do 30 km)	5,40 zł brutto/pojemnik
Za każdy kilometr powyżej 30 km dolicza się opłatę w wysokości 1,06 zł	

Na terenie Miasta i Gminy Szczepbrzeszyn jednostkami uprawnionymi bądź posiadającymi zezwolenia na transport odpadów zmieszanych i segregowanych jest:

- Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Szczepbrzeszynie.

Jednostką uprawnioną bądź posiadającą zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania, transportu surowców wtórnych wysegregowanych z odpadów komunalnych jest:

- Obrót Surowcami Wtórnymi Stanisław Czerwieniec Wielacza 148.

Do transportu odpadów zmieszanych stosowane są następujące środki transportowe:

Środki transportu:	ZGKiM Szczecbrzeszyn
- śmieciarka Jelcz 317 o poj. 22 m ³	
- Zuk	1 szt.
- przyczepa dwuosiowa poj. 22 m ³	1 szt.
- hakowiec	1 szt.
	1 szt.

Od 2002 roku zbiórka odpadów komunalnych, surowców odpadowych od osób fizycznych na terenie miasta i gminy Szczecbrzeszyn prowadzona jest systemem „przy krawężniku”. Odpady komunalne odbierane są od mieszkańców dwa razy w miesiącu natomiast surowce odpadowe raz w kwartale zgodnie z opracowanymi i podanymi do publicznej wiadomości harmonogramami zbiórki odpadów i surowców.

W 2003 r. na terenie miasta i gminy Szczecbrzeszyn wystawione zostały na osiedlach mieszkaniowych pojemniki do segregacji odpadów. W Szczecbrzeszynie na terenie 3 spółdzielni mieszkaniowych znajdują się 4 pojemniki KP-7 na tworzywa sztuczne. W Bodaczowie znajdują się 2 pojemniki KP-7 na opakowania szklane, makulaturę i tworzywa sztuczne. Ponadto Obrót Surowcami Wtórnymi Stanisław Czerwieniec Wielacza 148 posiada rozstawione 5 pojemników na opakowania szklane na terenie wsi Wielacze i Bodaczów. Odbiór surowców odpadowych jest bezpłatny. Opróżnianiem pojemników na tworzywa sztuczne i makulaturę zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Szczecbrzeszynie, natomiast opróżnianiem pojemników na opakowania szklane zajmuje się Obrót Surowcami Wtórnymi Stanisław Czerwieniec Wielacza 148. Firmy te prowadzą wtórną segregację odpadów i uzyskane z nich surowce wtórne przekazują do recyklingu. Odbiorem surowców odpadowych z gospodarstw domowych zajmują się:

- w zakresie tworzyw sztucznych, makulatury, folii, opakowań po płynnych środkach spożywczych, zużytego sprzętu AGD i RTV, zużytych baterii – Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Szczecbrzeszynie,
- w zakresie opakowań szklanych i puszek aluminiowych - Obrót Surowcami Wtórnymi Stanisław Czerwieniec Wielacza 148.

Ilość sprzedanych surowców odpadowych wysegregowanych z odpadów komunalnych przedstawia się jak niżej:

w 2002 r.

- opakowania szklane – 31 680 kg
- opakowania z tworzyw sztucznych – 1290 kg
- makulatura – 6540 kg

w 2003 r.

- opakowania szklane – 30 960 kg
- opakowania z aluminium – 2 190 kg
- opakowania z tworzyw sztucznych – 5 360 kg
- makulatura – 9 710 kg.

Na terenie Miasta Szczepieszyn funkcjonuje Miejska oczyszczalnia w Szczepieszynie eksploatowana przez Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Szczepieszynie. Oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna, o przepustowości maksymalnej 800 m³/d, osiąga obecnie wymagane stężenia zanieczyszczeń w ściekach oczyszczonych. W latach ubiegłych stwierdzano ciągle przekroczenia dopuszczalnego stężenia azotu ogólnego. W związku z czym konieczna jest modernizacja oczyszczalni w zakresie zmiany technologii oczyszczania ścieków. Szacunkowa ilość powstających osadów ściekowych wynosi około 0,07 Mg s.m./d. Osady ściekowe mogą być składowane na składowiskach odpadów w oparciu o warunki wynikające z rozporządzenia z dnia 9 listopada 2001 roku w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i dotyczy składowania osadów ustabilizowanych o kodzie 190805.

Nadmierny osad z Miejskiej oczyszczalni ścieków w Szczepieszynie odprowadzany jest na poletka osadowe. Po odsączeniu osad poddawany jest procesowi wapnowania i wywożony na składowisko odpadów Szczepieszyn – Błonie, gdzie służy do międzywarstwowej izolacji odpadów składowanych na składowisku.

ODPADY Z SEKTORA GOSPODARCZEGO

Najwięksi wytwórcy odpadów innych niż niebezpieczne z sektora gospodarczego w roku 2002 na terenie miasta i gminy Szczepieszyn to:

L.p.	Nazwa przedsiębiorstwa	Miejscowość	Masa (Mg)
1	Cukrownia „Klemensów” S.A. w Szczepieszynie	Szczepieszyn	162172
2	„TRIMEX” Sp. z o.o. w Szczepieszynie	Brody Małe	145
Razem			162 317

Największą grupę odpadów w sektorze gospodarczym miasta i gminy Szczepieszyn stanowią odpady rolno – spożywcze pochodzące z Cukrowni „KLEMENSÓW” S.A. Produkcja cukrownicza ma charakter kampanijny. W ciągu ok. 3 jesienno – zimowych miesięcy dokonuje się przerobu całego skupionego surowca i wtedy też powstaje główna masa odpadów z podgrupy 02 04. Około 80% wszystkich odpadów z cukrowni stanowią wysłodki. Pozostałe odpady przemysłu cukrowniczego to: miazga buraczana, piasek, korzenie, odłamki buraków, osady z mycia i czyszczenia oraz wapno defekacyjne. Większość odpadów jest sprzedawana rolnikom do nawożenia gleby. Pozostałe odpady są tymczasowo składowane na poletkach osadowych.

Ilość i skład odpadów wytworzonych w Cukrowni „Klemensów” S.A. w Szczepieszynie w 2002 r. przedstawia się jak niżej:

- 02 04 01 osady z oczyszczania i mycia buraków – 18 000 Mg/rok

- 02 04 02 nienormatywny węglan wapnia oraz kreda cukrownicza – 12 000 Mg/rok
- 02 04 04 wysłodki - 120 000 Mg/rok
- 02 04 99 inne nie wymienione odpady z przemysłu cukrowniczego:
 - miazga buraczana - 3500 Mg/rok
 - korzonki buraczane - 1500 Mg/rok
 - odsiew kamienia wałpiennego - 1500 Mg/rok
- 10 01 01 żużle - 5000 Mg/rok
- 15 01 01 papier i tektura - 20 Mg/rok
- 17 01 01 odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów - 50 Mg/rok
- 17 04 05 żelazo i stal - 100 Mg/rok
- 16 01 01 niesegregowane odpady podobne do komunalnych łącznie z 16 10 01 odpady z czyszczenia niepublicznych ulic i placów - 500 Mg/rok
- 15 02 01 zużyte filtry olejowe i powietrzne - 0,2 Mg/rok

Odpady z przetwórstwa drewna oraz z produkcji mebli ogrodowych - jest to druga co do wielkości grupa odpadów powstających w sektorze gospodarczym na terenie miasta i gminy Szczepieszyn. Odpady te to przede wszystkim trociny, wióry, ścinki, drewna i inne.

Odpady z przetwórstwa drewna i produkcji mebli ogrodowych nie stanowią obecnie istotnego problemu w zakresie gospodarki odpadami bowiem prawie cała ich masa jest poddawana odzyskowi. Najpowszechniejszą metodą odzysku jest termiczne przekształcanie z odzyskiem energii cieplnej.

Stąd większość odpadów jest ponownie wykorzystywana - odsprzedawana miejscowej ludności.

W grupie odpadów z sektora gospodarczego wyróżnić należy grupę odpadów niebezpiecznych. Największymi wytwórcami odpadów niebezpiecznych na terenie miasta i gminy Szczepieszyn są:

L.p.	Przedsiębiorstwo	Miejscowość	Masa (Mg)
1	Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Szczepieszynie	Szczepieszyn	4
2	AUTO-ZŁOM Opony Używane Ryszard Sienkiewicz Szczepieszyn	Szczepieszyn	2
3	Zakłady Tłuszczowe Sp. z o.o. w Bodaczowie	Bodaczów	1,1
Razem			7,1

W grupie odpadów niebezpiecznych największy udział mają odpady z następujących grup:

- grupa 18 - odpady z działalności służb medycznych oraz związanych z nimi badań
- grupa 13 - oleje odpadowe (z wyłączeniem olejów jadalnych oraz grup 05 i 12),
- grupa 16 - odpady różne nie ujęte w innych grupach,

Unieszkodliwianie odpadów na terenie miasta i gminy Szczepieszyn polega na zdeponowaniu odpadów zmieszanych na składowisku odpadów w Szczepieszynie Błoniu.

Składowisko jest zlokalizowane na terenie miasta Szczepieszyn w Przedmieściu Błonie. Właścicielem obiektu jest Gmina Szczepieszyn, administratorem składowiska jest Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Szczepieszynie.

Składowisko posiada zatwierdzoną Instrukcję eksploatacji składowiska decyzją Starosty Zamojskiego OŚ.7645/51/02 z dnia 2.09.2002 r.

Decyzją Nr OŚ.7645/34/02 z dnia 21.05.2002 r. Starosta Zamojski zobowiązał Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Szczepieszynie do wystąpienia z wnioskiem do 31 grudnia 2007 roku o pozwolenie na zmianę sposobu użytkowania części składowiska odpadów lub o wydanie pozwolenia na budowę składowiska odpadów w miejscowości Szczepieszyn-Błonie, którego przedmiotem będzie przebudowa sektora A₃ obiektu w celu dostosowania jego funkcjonowania do wymogów ustawy o odpadach; w szczególności w zakresie wykonania uszczelnienia podłoża, ujęcia odcieków i odgazowania składowanych odpadów.

Kierownik składowiska zgodnie z decyzją Starosty Zamojskiego OŚ.7645/51/02 z dnia 2.09.2002 r. uzyskał od Wojewody Lubelskiego świadectwo kwalifikacji w zakresie gospodarowania odpadami dnia 24 czerwca 2003 r.

Na oddanym do użytku w 1991 r. składowisku deponowane są odpady komunalne i podobne do komunalnych oraz odpady nie zaliczane do niebezpiecznych z działalności produkcyjnej, których nie daje się wykorzystać gospodarczo. Stan nagromadzenia odpadów na składowisku wynosi 38000 m³ w stanie ugniecenia, co w przeliczeniu na dowożone odpady wynosi 114000 m³.

Ilość zgromadzonych odpadów na składowisku w Błoniu.

NIECZYSTOŚCI STAŁE				SKŁADOWANE ODPADY WŁASNYM TRANSPORTEM			RAZEM w m ³
Lp. Rok	Gmina Szczepieszyn w m ³	Obce gminy w m ³	Razem w m ³	Gmina Szczepieszyn w m ³	Obce Gminy w m ³	Razem w m ³	Razem
1992	171,16	31	202,16	93	70	163	365,16
1993	3.416,37	1.296,66	4.713,03	1.275	492	1.767	6.480,03
1994	4.035,76	1.891,63	5.927,39	1.328,80	365	1.693,80	7.621,19
1995	4.690,26	2.167,97	6.858,23	1.632,00	240	1.872	8.730,23
1996	6.715,46	2.644,34	9.359,80	2.113,50	656	2.769,50	12.129,30
1997	7.067,84	3.615,91	10.683,75	1.782	62	1.844	12.527,75
1998	7.941,24	5.169,81	13.111,05	1.765,80	64	1.829,80	14.940,85
1999	7.919	4.885,36	12.804,36	1.405,01	1.087	2.492,01	15.296,37
2000	6368,93	5.569,74	11.938,67	1.616,01	1.193,50	2.809,51	14.748,18
2001	5.707,59	5.734,77	11.442,36	943,04	1550,20	2.493,24	13.935,60
2002	3980	5720	9700	730	110	840	10540
2003	3928	3224	7152	413	124	537	7689

DANE EKSPLOATACYJNE:

- powierzchnia całkowita 2,20 ha

I-szy etap, sektor A₁

- powierzchnia sektora składowania odpadów – 4700 m²
- powierzchnia geometryczna – 18400 m³
- pojemność rzeczywista (chłonność) – 46000 m³
- sektor odpadów uciążliwych – 550 m² został zrealizowany (uszczelnienie niecki, drenaż, zbiornik odciekowy) nie składowano odpadów uciążliwych,
- sektor grzebowiskowy – 200 m² został zrealizowany j.w. (nie składowano padłych zwierząt),
- place manewrowe 1000 m²

II-gi etap, sektor A₂ + A₃

- sektory składowania odpadów – 4950 m²
- pojemność geometryczna – 24000 m³
- pojemność rzeczywista (chłonność) – 60000 m³
- place manewrowe – 180 m²
- zieleń izolacyjna łącznie I-szy i II-gi etp – 9520 m²

Wyposażenie obiektu w infrastrukturę towarzyszącą i urządzenia oraz system monitoringu:

- zaplecze socjalno-magazynowe (budynek murowany o wymiarach 6,30 x 4,40 m)
- wiata magazynowo-garażowa
- boks na surowce wtórne
- szalet
- brodzik dezynfekcyjny
- ogrodzenie z siatki
- place wewnętrzne z płyt drogowych.

Do eksploatacji wykorzystywany jest okresowo sprzęt tj. spychacz, samochód transportowy do przewozu materiału izolacyjnego, koparko-spycharka.

Od roku 1999 prowadzony jest monitoring wód podziemnych, w tym celu wykonano jeden piezometr o głębokości 60 m na odpływie wód .

Obiekt posiada charakter eksploatacji uporządkowanej. Generalnie technologia eksploatacji polega na deponowaniu odpadów w wąwozie i sukcesywnym wypełnianiu tego wąwozu. Odpady rozładowywane są na wyznaczonej części placu i okresowo wykorzystywany jest sprzęt (spychacz) do ich przemieszczania w kolejne partie wyrobisk oraz izolacji. Użytkownik stosuje odgazowanie masy odpadowej poprzez system studni odgazowujących wykonanych z układanych w stos opon wypełnionych materiałem porowatym. Odgazowanie następuje również całą powierzchnią składowanych odpadów. W godzinach pracy Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Szczepieszynie obiekt jest nadzorowany przez pracownika tegoż zakładu. Nadzór polega na kontroli jakości przywożonych odpadów oraz jakościowym i ilościowym ich ewidencjonowaniu oraz czynnościach zawartych w instrukcji technologicznej. Po godzinach otwarcia obiekt jest zamykany. Na terenie składowiska nie były i nie są gromadzone odpady z grupy niebezpiecznych.

Przeciętny skład gromadzonych na omawianym składowisku odpadów przedstawia się następująco:

- papier – 16 %
- tekstylia – 2 %
- tworzywa sztuczne – 12%
- szkło – 12%
- metale – 4 %
- odpady pochodzenia organicznego – 22%
- odpady mineralne i drobna frakcja – 30%
- odpady problemowe – 2 %

Na podstawie przeprowadzonych badań fizyko-chemicznych wód gruntowych pobranych z piezometru w latach 1999-2001 stwierdzić należy, że dotychczasowa eksploatacja składowiska nie spowodowała zmian antropogenicznych w jakości wód gruntowych. Nie stwierdzono również przekroczeń zawartości dopuszczalnych w zakresie obecności metali ciężkich.

Niebezpieczeństwo takie jednak występuje i należy podejmować działania zapobiegające.

Obecne wypełnienie składowiska oraz zdecydowanie nowe podejście do tematu lokalizacji i funkcjonowania składowisk wykluczają prowadzenie działań w kierunku modernizacji i dalszego utrzymania obiektu.

Obecne działania powinny koncentrować się na wyborze optymalnego wariantu w zakresie minimalizacji wpływu obiektu na środowisko i prowadzenie działań w kierunku zamknięcia i rekultywacji obiektu. Działaniem takim będzie rekultywacja obiektu, która uwzględni ukształtowanie bryły składowiska i zaizolowaniu powierzchni składowiska odpowiednim materiałem uniemożliwiającym przesiąkanie wód opadowych do warstwy odpadów, a tym samym wyeliminowanie odcieków.

Kształtowanie bryły poszczególnych części wypełnionej powierzchni składowiska wykonywane świeżymi odpadami i prowadzona sukcesywna rekultywacja wypełnionych powierzchni zmniejszy tym samym sukcesywnie oddziaływanie obiektu. Według dokonanego bilansu odpadów końcowa faza wypełnienia nastąpi po okresie 7 lat. Przez ten okres składowisko będzie jeszcze użytkowane, a po tym okresie nastąpi jego całkowite zamknięcie. Docelowo teren ten zostanie zalesiony.

Odpady niebezpieczne, to odpady zawierające w swoim składzie substancje toksyczne, palne, wybuchowe itd. Z wyżej wymienionych odpadów, na analizowanym obszarze występują: zużyte baterie, akumulatory, odpady zawierające rtęć (lampy rtęciowe, termometry), pozostałości oraz opakowania po farbách i lakierach, rozpuszczalniki organiczne (w tym chlorowcoorganiczne), środki czyszczące, pestycydy oraz opakowania po nich, zbiorniki po aerozolah, pozostałości domowych środków do dezynfekcji i dezynsekcji, odpady zawierające oleje, częściowo wykorzystane leki, materiały budowlane zawierające azbest (np. eternit), odpady wielkogabarytowe – przede wszystkim agregaty chłodnicze (lodówki), w których znajdują się freony, wraki samochodowe, w których znajdują się oleje czy płyny hamulcowe.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2004-2015

4.3.1 Prognoza ilości powstających odpadów komunalnych na terenie Gminy SZCZEBRZESZYN

	Rok 2004	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Liczba mieszkańców	12221	12188	12155	12122	12089	12056	12023	11990	11957	11924	11891
Odpady organiczne roślinne	232,1	231,4	228,5	227,9	227,3	226,7	226,0	225,4	224,8	224,2	223,6
Odpady organiczne zwierzęce	13,4	13,4	13,2	13,2	13,2	13,1	13,1	13,1	13,0	13,0	12,9
Odpady organiczne inne	27,5	27,5	27,4	27,3	27,3	27,2	26,8	26,8	26,7	26,6	26,5
Odpady zielone	51,9	51,7	51,6	51,4	51,3	51,2	50,5	50,4	50,2	50,1	50,0
RAZEM ORGANICZNE	324,90	324,02	320,73	319,86	318,99	318,11	316,48	315,61	314,74	313,87	313,00
Papier i karton nieopakowaniowy	132,6	132,3	130,6	130,3	129,9	129,6	127,9	127,6	127,2	126,9	126,5
Opakowania papierowe	192,3	191,8	189,4	188,9	188,4	187,9	185,5	185,0	184,5	184,0	183,5
Opakowania wielomateriałowe	21,6	21,5	21,2	21,2	21,1	21,1	20,8	20,7	20,7	20,6	20,6
Tworzywa szt. nieopakowaniowe	259,6	258,9	255,6	254,9	254,2	253,5	247,8	247,1	246,4	245,7	245,1
Opakowania z tworzyw sztucznych	83,6	83,3	82,3	82,1	81,8	81,6	79,8	79,5	79,3	79,1	78,9
Odpady tekstylne	58,0	57,8	57,1	56,9	56,8	56,6	56,5	56,3	56,2	56,0	55,8
Szkło nieopakowaniowe	12,5	12,4	12,4	12,4	12,3	12,3	12,1	12,1	12,1	12,0	12,0
Opakowania szklane	235,5	234,8	234,2	233,6	232,9	232,3	229,4	228,8	228,1	227,5	226,9
Metal	56,2	56,0	55,3	55,2	55,0	54,9	54,7	54,6	54,4	54,3	54,1
Opakowania z blachy stalowej	20,1	20,1	20,0	20,0	19,9	19,8	19,8	19,7	19,7	19,6	19,6
Opakowania aluminiowe	5,8	5,8	5,7	5,7	5,7	5,7	5,7	5,6	5,6	5,6	5,6
RAZEM DO RECYKLINGU	1077,66	1074,75	1063,91	1061,02	1058,13	1055,24	1039,94	1037,08	1034,23	1031,37	1028,52
Odpady mineralne	161,9	161,5	162,7	162,2	161,8	161,3	160,9	160,5	160,0	159,6	159,1
Drobna frakcja popiołowa	482,4	481,1	474,9	473,6	472,3	471,0	469,8	468,5	467,2	465,9	464,6
RAZEM DO SKŁADOWANIA	644,34	642,60	637,58	635,85	634,12	632,39	630,66	628,92	627,19	625,46	623,73
Odpady wielkogabarytowe	194,2	193,6	182,3	181,8	181,3	180,8	180,3	179,9	179,4	178,9	178,4
Odpady budowlane	530,1	528,7	515,0	513,6	512,2	510,8	512,6	511,2	509,8	508,3	506,9
RAZEM DO INNEGO UNIESZKODLIWIENIA	724,31	722,36	697,31	695,41	693,52	691,63	692,91	691,01	689,11	687,20	685,30
Odpady niebezpieczne	26,51	26,44	24,31	24,24	24,18	24,11	24,05	23,98	23,91	23,85	23,78
RAZEM ODPADY	2797,73	2790,18	2743,83	2736,39	2728,94	2721,49	2704,03	2696,60	2689,18	2681,76	2674,34

4.4. Infrastruktura związana z zaopatrzeniem w energię ciepłą

W obrębie miasta Szczepieszyn zabudowa wielorodzinna w 100 % oraz Przychodnia Rejonowa w Szczepieszynie są zaopatrywane w ciepło na potrzeby centralnego ogrzewania z kotłowni XXX-lecia 9 eksploatowanej przez Zakład Energetyki Ciepłej w Szczepieszynie. Zabudowa wielorodzinna oraz część obiektów użyteczności publicznej i usługowo - handlowych na terenie Osiedla i Osady Klemensów zaopatrywana jest w ciepło na potrzeby centralnego ogrzewania z zakładowej kotłowni Cukrowni „Klemensów” S.A. w Szczepieszynie. Kotłownia Zakładów Tłuszczowych w Bodaczowie Sp. z o.o. służy dla potrzeb zakładu.

Pozostałe obiekty są zaopatrywane w ciepło z kotłowni lokalnych opalanych węglem lub olejem opałowym lekkim.

Większe źródła energii cieplnej na terenie miasta i gminy Szczepieszyn przedstawia poniższa tabela:

Nazwa zakładu	Charakterystyka kotłowni
Cukrownia „Klemensów” S.A. w Szczepieszynie	Kotłownia zakładowa zasilająca również budynki Spółdzielni Mieszkaniowej „Klemensów” oraz Spółdzielni Mieszkaniowej „przy Cukrowni „Klemensów”, budynek Szkoły Podstawowej Nr 3 oraz obiekty handlowo-usługowe. Wyposażona w 3 szt kotłów HCO 80, powierzchnia ogrzewalna 29500 m ² , wydajność faktyczna 49 Gcal/h, ogólna kubatura ogrzew. 78 tys. m ³

Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Szczepieszezynie	Ekspluatuje 8 kotłowni zlokalizowanych na terenie miasta i gminy: - kotłownia XXX-lecia 9 Szczepieszezyn 3 szt kotłów KRM-600 kW, 1 kocioł Rumia 530 kW; - kotłownia Urzędu Miejskiego Szczepieszezyn kocioł KWK 100 kW; - kotłownia Miejskiego Ośrodka Kultury w Szczepieszezynie kocioł KWK 30 kW; - kotłownia Podstacji Pogotowia Ratunkowego w Szczepieszezynie kocioł 20 kW; - kotłownia Sądowa 13 Szczepieszezyn kocioł Hajnówka; - kotłownia Szkoły Podstawowej Nr 1 w Szczepieszezynie kocioł parowy RSP – 400, 2 szt kotłów SŻ II G, 1 szt kocioł SŻ II G – rezerwowy przeznaczony do wymiany płomieniówek; - kotłownia Szkoła Podstawowa w Bodaczowie 2 szt kocioł SŁAWEX po 100 kW; - kotłownia Przedszkole Samorządowe Bodaczów 1 szt kocioł SŁAWEX 20 kW
---	--

W sektorze zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej zaopatrzenie w ciepło na potrzeby c.o i c.w. jest realizowane w sposób indywidualny - wykorzystuje się instalacje c.o. i c.w. zasilane z własnych kotłowni węglowych i niewielkim stopniu olejowych lub na gaz płynny oraz trzony kuchenne i piece kaflowe opalane węglem.

W roku 2002 wykonano sieć gazową w miejscowości Brody Małe o długości 6,4 km z przyłączami domowymi w ilości 66 szt. Do chwili obecnej korzysta z gazu 9 gospodarstw domowych. W roku 2003 opracowana została dokumentacja techniczna na wykonanie gazyfikacji miasta Szczepieszezyn. Zadanie jest w trakcie realizacji.

4.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Zaopatrzenie w energię elektryczną miasta i gminy Szczepieszezyn opiera się na układzie sieci 110 kV a następnie !5 kV rozdzielanej przez GPZ Szczepieszezyn.

Układ sieci średniego napięcia zasilającej miasto w 80% jest skablowany, natomiast w gminie i pozostałe 20% sieci w mieście to linie napowietrzne.

Z analizy danych na lata 1994-2000 wynika, że obciążenie poszczególnych transformatorów ma wyraźną tendencję spadkową. Wynika to z likwidacji upadku lub zmniejszenia produkcji danych zakładów przemysłowych, które są największymi odbiorcami energii elektrycznej.

Linie WN 110 kV, zasilające poszczególne stacje RPZ są elementami systemu elektroenergetycznego województwa lubelskiego i stanowią część sieci krajowej współpracującej ze sobą.

W mieście Szczepieszyn istnieje pilna potrzeba dokapitalizowania w moc ul. Lubelskiej dla nowo powstającego osiedla mieszkaniowego łącznie z budową stacji transformatorowej.

5. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO MIASTA I GMINY

5.1 Zanieczyszczenia wód

Wody powierzchniowe płynące

Rzeka Wieprz.

Rzeka Wieprz o długości 303,2 km jest jedyną dużą rzeką województwa lubelskiego, zamknięta w całości granicami województwa, a jego źródłowy i górny odcinek, o długości 56,8 km przebiega w obrębie powiatu zamojskiego.

W rejonie Szczepieszyna Wieprz wpływa na obszar Padołu Zamojskiego. W obrębie Padołu Zamojskiego Wieprz płynie doliną o bardzo zmiennej szerokości. Prawym dopływem Wieprza jest rzeka Świnka.

Opisywana rzeka jest przede wszystkim odbiornikiem ścieków przemysłowych i komunalnych ze Szczepieszyna, Zwierzyńca i innych miejscowości. Badania monitoringowe rzeki prowadzone są corocznie przez WIOŚ. Punkty pomiarowo-kontrolne rozmieszczono w taki sposób, aby określić wpływ i zasięg odprowadzonych zanieczyszczeń oraz stan czystości na poszczególnych odcinkach.

Wg. kryteriów fizykochemicznych Wieprz na terenie miasta i gminy Szczepieszyn prowadzi wody:

- od Majdanu Wielkiego do Szczepieszyna - II klasa czystości
- rejon Szczepieszyna - Klemensów - III klasa czystości
- poniżej Klemensowa do granicy gminy - klasy II.

W ocenie bakteriologicznej górny bieg Wieprza do Szczepieszyna prowadzi wody klasy III, na odcinku od Szczepieszyna - Klemensowa do granicy gminy wody pozaklasowe, z uwagi na miano coli.

W klasyfikacji wskaźników hydrobiologicznych od Obroczy do Szczepieszyna - wody klasy II, poniżej do Michałowa - wody klasy III, a następnie pozaklasowe.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2004-2015

W klasyfikacji ogólnej wody Wieprza sklasyfikowane są w źródłowym odcinku jako pozaklasowe (Majdan Wielki), potem klasy III czystości (do okolic Szczepieszyna – Klemensów), następnie do granic gminy i powiatu jako pozaklasowe (z uwagi na wzrost zawartości fosforu i niskie miano coli).

Na wysokości Szczepieszyna podstawowe wymagane wskaźniki fizykochemiczne zarejestrowane w przekrojach Klemensów i Szczepieszyn – most kwalifikują utrzymują się w II klasie czystości. Jednak rzeka na tym odcinku została zaliczona do III klasy czystości, przesądziły o tym wyniki badań fosforu ogólnego – nieznaczny wzrost.

Uśrednione wartości wskaźników (badania w 2003 r. prowadzone przez WIOŚ w Lublinie Delegatura w Zamościu) uzyskanych w przekrojach Klemensów km 247,5 (poniżej miejskiej oczyszczalni ścieków w Szczepieszynie) i Szczepieszyn – most km 250,8 wynoszą:

wskaźnik		Przechr. Klemensów	Przechr. Szczepieszyn
BZT ₅	mg O ₂ /l	4,1	3,85
ChZT	mg O ₂ /l	19,5	24,4
Zawiesina ogólna	mg/l	21,0	17,0

Wykaz źródeł zanieczyszczeń w zlewni rzeki Wieprz na terenie miasta i gminy Szczepieszyn

Lp .	Miejscowość, nazwa zakład	Typ oczyszczalni	Ilość ścieków	Ładunek zaniecz. [mg/l]	Uwagi
Szczepieszyn					
1	Miejska oczyszczalnia ścieków	mechaniczno-biologiczna,	300 m ³ /d	BZT ₅ -31 zawiesina-20,8 azot og – 23,98 fosfor og – 1,44	Stwierdzono przekroczenia w zakresie dopuszczalnego stężenia azotu ogólnego.
2	Cukrownia „Klemensów” S.A.	mechaniczna	143079 m ³ /rok	BZT ₅ – 2776 kg/rok, CHZT-12190 kg/rok, zawiesina og. 2733 kg/rok	

5.1.1 Zanieczyszczenia wód podziemnych

Państwowy Monitoring Środowiska obejmuje również wody podziemne różnych poziomów wodonośnych. Realizowany on jest w ramach sieci krajowej i regionalnej.

Monitoring w sieci krajowej obejmuje punkty głównie poza zasięgiem lokalnych źródeł zanieczyszczeń i nadzorowany jest przez Państwowy Instytut Geologiczny. Monitoring regionalny obejmuje wody podziemne narażone na zanieczyszczenia z takich potencjalnych źródeł zanieczyszczeń jak: składowiska odpadów komunalnych i przemysłowych.

Dla oceny wód podziemnych monitorowane są również źródła, stanowiące naturalne wypływy wód wgłębnych.

Monitoring wód podziemnych prowadzony jest w czterech klasach:

- klasa Ia ; wody najwyższej jakości
- klasa Ib ; wody wysokiej jakości
- klasa II ; wody średniej jakości
- klasa III ; wody niskiej jakości.

Teren miasta i gminy Szczepieszyn nie posiada zlokalizowanych punktów monitoringu sieci krajowej ani też regionalnej.

5.2 Zanieczyszczenia powietrza

Działalność człowieka oraz procesy naturalne powodują przedostawanie się do powietrza atmosferycznego substancji o bardzo zróżnicowanym działaniu.

Substancje zanieczyszczające powietrze mogą być pochodzenia naturalnego lub antropogenicznego. Zanieczyszczenia antropogeniczne są bardzo zróżnicowane i występują powszechnie, zagrażając zdrowiu ludzi, zwierząt i roślin. Do antropogenicznych czynników rzutujących na jakość powietrza zaliczyć należy:

- źródła emisji będące wynikiem różnorodnych procesów technologicznych stosowanych w zakładach przemysłowych,
- procesy spalania paliw, głównie węgla kamiennego dla potrzeb energetyki,
- transport,
- paleniska indywidualne.

Zanieczyszczenia „naturalne” związane są przede wszystkim z procesami zachodzącymi w skorupie ziemskiej.

Głównymi produktami procesu spalania są dwutlenek węgla (CO₂) i para wodna, jednak pozostałe produkty powstające w ilościach o kilka rzędów wielkości mniejszych, są bardziej istotne z punktu widzenia ochrony środowiska, z uwagi na ich szkodliwe oddziaływanie na ekosystemy. Wśród zanieczyszczeń powstających w procesie energetycznego spalania paliw jako podstawowe traktowane są: dwutlenek siarki (SO₂), tlenki azotu (NO_x), tlenek węgla (CO) oraz pył. Pozostałe, jak węgiel elementarny (sadza), benzoalfapiren (BaP) stanowią grupę charakterystyczną

głównie dla spalania węgla w źródłach lokalnych. W ilościach śladowych, w zależności od domieszek w paliwie i technologii spalania, mogą występować: trójtlenek siarki, metan i inne węglowodory nienasycone, aldehydy oraz metale ciężkie, a w przypadku spalania odpadów również dioksyny.

Powiat zamojski cechuje się niskimi wskaźnikami zanieczyszczenia powietrza. Rolniczy charakter powiatu, brak przemysłu ciężkiego i chemicznego oraz wielkiej energetyki sprawia, że emisja pyłów i gazów do atmosfery jest niewielka.

Podstawowym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie miasta i gminy Szczepieszyn są procesy spalania paliw stałych (węgla, koksu i drewna) w indywidualnych paleniskach w budynkach jednorodzinnych wolnostojących i w zabudowie zagrodowej oraz w zabudowie wielorodzinnej i zakładach przemysłowych.

Według Urzędu Miejskiego w Szczepieszynie liczba budynków w poszczególnych typach zabudowy przedstawia się następująco:

Liczba budynków w poszczególnych typach zabudowy.

Typ zabudowy	Liczba budynków
wielorodzinna	53
jednorodzinna	2717
Miasto i gmina razem:	2767

Liczba mieszkańców w poszczególnych typach zabudowy.

Wyszczególnienie	Zabudowa wielorodzinna	Zabudowa jednorodzinna	Ogółem
Liczba mieszkańców	2411	9866	12277

Szacuje się, że struktura zużycia paliw w gospodarstwach zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej przedstawia się następująco: 89 % stanowi węgiel, 5 % koks, 5 % olej opałowy lekki, 1 % gaz w butlach.

Do najważniejszych źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza należą zakłady przemysłowe i kotłownie.

Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Szczepieszynie z emisją ogółem 34,060 tys. Mg/rok oraz Cukrownia „Klemensów” S.A. w Szczepieszynie z emisją 32,115 tys. Mg/rok zajmują pierwsze miejsce w emisji zanieczyszczeń w obrębie miasta i gminy Szczepieszyn oraz powiatu zamojskiego.

Pozostałe obiekty na terenie miasta i gminy to głównie niewielkie kotłownie emitujące do powietrza zanieczyszczenia powstające w wyniku spalania węgla, drewna i oleju opałowego.

Poza w/w emisją, coraz większy wpływ na stan czystości powietrza wywierają zanieczyszczenia pochodzące ze środków transportu. Zanieczyszczenie powietrza od środków transportu ma charakter ograniczony do okolic dróg o znaczącym natężeniu ruchu. Jest to związane zasadniczo z tym, że źródło emisji zanieczyszczeń znajduje się na wysokości do metra od powierzchni ziemi, a także z unosem pyłu drogowego spowodowanym ruchem pojazdów.

Uciążliwości związane z obniżeniem jakości powietrza atmosferycznego wokół szlaków komunikacyjnych mają inny charakter na terenie osłoniętym (zabudowania, wzniesienia, lesistość), a inny na otwartych przestrzeniach. Równocześnie zależą od stałych parametrów pogody dla danego obszaru, t.j.: kierunek wiatru, pułap chmur, częstotliwość opadów atmosferycznych.

Transport drogowy należy do powierzchniowych źródeł emisji. W terenie zurbanizowanym, a szczególnie w okolicy skrzyżowań głównych dróg, natężenie ruchu jest największe i występuje kumulacja strumienia emisji oraz z reguły gorsze warunki jej rozpraszania, co często jest przyczyną powstawania lokalnych zagrożeń (długotrwała ekspozycja, smogi). Dużą rolę odgrywa tu przepustowość dróg i związana z tym płynność jazdy, a także lokalizacja dróg tranzytowych (czy w centrum, czy na obrzeżach osiedli).

Zanieczyszczenia komunikacyjne mają charakter fizyko-chemiczny i są to głównie :

- zanieczyszczenia gazowe jak tlenki azotu, tlenki węgla, węglowodory,
- zanieczyszczenia pyłowe - w pyłe drogowym występują duże koncentracje metali ciężkich jak ołów i kadm oraz azbestu pochodzącego z klocków hamulcowych, związki biogenne (azot, fosfor, węgiel w postaci sadzy), chlorki, związki organiczne i nieorganiczne określone zawartością węgla całkowitego oraz biochemicznym (BZT) i chemicznym (ChZT) zapotrzebowaniem tlenu, substancje ropopochodne, w tym węglowodory aromatyczne.

Układ komunikacyjny miasta i gminy Szczepieszyn składa się z 18,5 km dróg krajowych (droga Nr 74 Sulejów-Szczepieszyn-Zosin) oraz 6,2 km dróg wojewódzkich (droga Nr 858 Szczepieszyn-Biłgoraj i Nr 848 Szczepieszyn-Lublin) i 30,9 km dróg powiatowych.

Droga krajowa Nr 74 w mieście Szczepieszyn koliduje z zabytkowym układem miasta /rynek główny/.

Analizy natężenia i struktury ruchu samochodowego na terenie miasta i gminy Szczepieszyn w odniesieniu do wskaźników emisji zanieczyszczeń ze środków komunikacji samochodowej nie prowadzi się.

5.3 Zanieczyszczenia powierzchni ziemi

Gleba jest utworem biologicznie i chemicznie czynnym, w którym zachodzą procesy kumulacji, migracji i rozkładu związków chemicznych i organicznych. Zmiany chemiczne zachodzące w składzie gleby mają wpływ na jej właściwości i decydują o jej przydatności do rolniczego wykorzystania.

Szczególny wpływ na organizmy żywe wywierają metale ciężkie. Nagromadzenie w glebach tych pierwiastków, zwłaszcza w formie łatwo dostępnej dla roślin, może być

przyczyną nadmiernego pobierania przez rośliny i może stanowić poważne zagrożenie dla zdrowia ludzi i zwierząt.

Degradacja gleb ma największe nasilenie w:

- aglomeracjach miejsko-przemysłowych,
- sąsiedztwie dużych zakładów przemysłowych,
- sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu kołowego,
- miejscach składowania odpadów oraz ich sąsiedztwie,
- przypadkach stosowania nieodpowiednich chemicznych środków ochrony roślin,
- przypadkach stosowania zbyt intensywnego nawożenia mineralnego lub organicznego.

Właściwości chemiczne i skład fizykochemiczny gleb jest monitorowany przez Stację Chemiczno-Rolniczą w Lublinie. Monitoring gleb użytków rolnych obejmuje przede wszystkim określenie odczynu gleby, zasobności w składniki mineralne oraz wydawanie zaleceń w zakresie zapobiegania procesom chemicznej degradacji gleb.

Na terenie miasta i gminy Szczepieszyn badaniami na zawartość pierwiastków w warstwie ornej gleb objęto 1 punkt w Wielączy. Wyniki badań wykazały w latach 1995 – 2000 , że w glebie występuje podwyższona zawartość metali ciężkich i na tej podstawie zaliczono ją do gleb I stopnia zanieczyszczenia.

Ocena chemicznej jakości gleb dokonywana jest w oparciu o kryteria opracowane przez IUNG w Puławach dla celów praktyki rolniczej, w których zawarta jest sześciostopniowa (od 0 – V) skala zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi. Przy I zawartości podwyższonej – gleby mogą być przeznaczone do pełnego wykorzystania rolniczego, z wyłączeniem uprawy roślin do produkcji żywności o szczególnie małej zawartości pierwiastków i substancji szkodliwych.

Odpady stałe oraz osady ściekowe stanowią bardzo poważne zagrożenie dla środowiska przyrodniczego. Dotyczy to zwłaszcza wód powierzchniowych, podziemnych oraz gleb. Z tego powodu racjonalna gospodarka odpadami i minimalizacja ich wytwarzania stała się w ostatnich latach jednym z najważniejszych aspektów w dziedzinie ochrony środowiska. W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej wystąpiła konieczność dostosowania naszego prawodawstwa do przepisów unijnych. Dotyczy to również uregulowań prawnych w zakresie gospodarki odpadami.

Również bardzo niebezpieczne dla środowiska są odcieki ze składowisk odpadów. Poważne zagrożenie dla środowiska glebowego stanowią „dzikie” wysypiska odpadów, z których odcieki, wraz z wodami opadowymi, bez żadnych przeszkód mogą infiltrować w głąb profilu glebowego.

W sąsiedztwie składowisk odpadów występuje dodatkowo zagrożenie sanitarne powodowane między innymi przez żerujące ptactwo i zwierzynę (w tym głównie gryzonie).

Podczas procesu oczyszczania ścieków powstają osady ściekowe, które są bardzo groźne dla środowiska i człowieka, ze względu na obecność w ich składzie mikroorganizmów chorobotwórczych oraz jaj pasożytów. Osady ściekowe muszą być prawidłowo unieszkodliwione w celu zmniejszenia ich zagniwalności (stabilizacja osadu), wyeliminowania organizmów chorobotwórczych (higienizacja osadu) oraz zmniejszenie ich objętości i masy (odwadnianie, suszenie i/lub spalanie).

Ważnym z czynników degradujących środowisko przyrodnicze a w szczególności rolniczą przestrzeń produkcyjną jest erozja gleby. Główną przyczyną erozji gleby jest zniszczenie trwałej szaty roślinnej (lasów, łąk, pastwisk) tworzącej zwartą ochronę powierzchni ziemi. Charakter i nasilenie erozji zależy od rzeźby terenu, składu mechanicznego gruntu, wielkości i rozkładu opadów atmosferycznych w czasie oraz od sposobu użytkowania terenu. Formami erozji wodnej są: spłukiwanie powierzchniowe, erozja liniowa (żłobinowa, wąwozowa, rzeczna), abrazja (morska) i erozja podpowierzchniowa (sufozja). Na terenie miasta i gminy Szczepieszyn obecność grubej pokrywy lessowej na terenach o urozmaiconej rzeźbie sprawia, że występują tu tereny predysponowane do erozji (wodnej i eolicznej) oraz ruchów osuwiskowych.

5.4 Inne zagrożenia

5.4.1 Hałas

Przez hałas rozumie się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16000 Hz zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Ochrona przed hałasem, zgodnie z art. 112 ww. ustawy, polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie,
- zmniejszanie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Dopuszczalne poziomy hałasu na terenach o różnych funkcjach urbanistycznych, dla poszczególnych grup źródeł hałasu, zawarto w rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 maja 1998 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. Nr 66, poz. 436).

Wartości progowe poziomów hałasu, z wyłączeniem startów, lądowań i przelotów statków powietrznych (Dz.U. z 2002 r. Nr 8, poz.81)

Lp.	Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny poziom hałasu wyrażony równoważnym poziomem dźwięku A [dB]			
		drogi lub linie kolejowe		Pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu	
		pora dnia - przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	pora nocy - przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	pora dnia - przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom dnia, kolejno po sobie następującym	pora nocy - przedział czasu odniesienia równy jednej godzinie nocy
1.	Obszary A ochrony uzdrowiskowej	60	50	50	45

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2004-2015

2.	Tereny wypoczynkowo-rekreacyjne poza miastem	60	50	-	-
3.	1) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży 2) Tereny zabudowy szpitalnej i domów opieki społecznej	65	60	60	50
4.	Tereny zabudowy mieszkaniowej	75	67	67	57

Komfort akustyczny < = > zagrożenie hałasem

Opis warunków	L _{Aeq} [dB]	
	pora dzienna	pora nocna
Pełny komfort akustyczny	< 50	< 40
Przeciętne warunki akustyczne	50 - 60	40 - 50
Przeciętne zagrożenie hałasem	60 - 70	50 - 60
Wysokie zagrożenie	> 70	> 60

Hałas komunikacyjny drogowy jest dominującym źródłem zakłóceń klimatu akustycznego środowiska.

Badania hałasu komunikacyjnego przy drodze Nr 848 Lublin-Zamość-Tomaszów określiły poziom hałasu A drogowego jak niżej:

Poziom hałasu drogowego A Pora dnia (dB)		Natężenie ruchu łącznie (poj./godz.)	% pojazdów ciężkich
przy ulicy	w linii zabudowy		
70,3	63,3	600	23,5

Wysoki poziom hałasu drogowego podczas prowadzonych badań stwierdzono przy ul. Zamojskiej w Szczepieszynie o poziomie hałasu 72 dB. W rejonie obiektów szkolnych zlokalizowanych przy tej ulicy przekroczenia norm akustycznych wynosiły ok. 11 dB.

Wyniki badań wskazują, że w bezpośrednim sąsiedztwie dróg krajowych występuje niekorzystny klimat akustyczny. Pomocnicze kryteria oceny hałasu wskazują, że na terenach położonych wzdłuż tych tras występuje przeciętne i wysokie zagrożenie hałasem.

Na terenie miasta i gminy Szczepieszyn nie monitorowano poziomu hałasu emitowanego przez ruch kolejowy. W miejscach monitorowania hałasu kolejowego na terenie województwa lubelskiego, określony został jako przeciętny.

Źródłem zakłóceń akustycznych są również małe zakłady usługowe oraz działalność rozrywkowa.

5.4.2 Awarie

Awarye zagrażające środowisku mogą wystąpić zarówno na terenie zlokalizowanych na terenie miasta i gminy obiektów przemysłowych, jak również poza nimi.

Transport

Istotnym źródłem zagrożeń na analizowanym obszarze, ze względu na możliwość wystąpienia katastrofy kolejowej, czy wypadku, są środki transportu przewożące materiały niebezpieczne. Szczególnie niebezpieczne mogą być awarie na mostach, gdyż grożą one bezpośrednim skażeniem rzek.

Przewoźników materiałów niebezpiecznych, obowiązuje zgłaszanie do Komend Wojewódzkich Państwowej Straży Pożarnej, przewozów kolejowych i drogowych przewozów autocysternami tzw. „śledzonych” substancji niebezpiecznych. Ponieważ obowiązek ten nie zawsze jest przestrzegany, stąd też nie są dokładnie znane ilości transportowanych materiałów.

Wnioski płynące z analizy stanu obecnego:

Analizując tendencje poszczególnych komponentów środowiska na terenie miasta i gminy Szczepieszyn można stwierdzić, że:

- notuje się w dalszym ciągu dość niską jakość sanitarną rzeki Wieprz ,
- w miejskiej oczyszczalni pracujących na terenie miasta Szczepieszyn notuje się przekroczenia w zakresie dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w ściekach odprowadzanych do środowiska;
- miasto i gmina Szczepieszyn cechuje się „zagęszczeniem” obiektów emitujących zanieczyszczenia do powietrza. Większe zakłady ograniczają ją poprzez stosowanie urządzeń odpylających, zmianę jakości paliwa, oleju opałowego czy drewna; największe z nich tj. Zakłady Tłuszczowe Sp. z o.o. w Bodaczowie od wielu lat realizują program ograniczania emisji zanieczyszczeń do środowiska poprzez zmiany technologii i stosowanie skutecznych urządzeń ochrony atmosfery,
- na terenie miasta Szczepieszyn funkcjonujące składowisko odpadów komunalnych w Szczepieszynie – Błoniu nie spełnia wymogów przepisów ustawy o odpadach. Nie rozwiązany ciągle problemem jest rozszerzenie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, co powoduje, że na składowisko trafiają odpady niebezpieczne takie jak zużyte świetlówki, baterie, akumulatory,
- poważny problem stanowi zagrożenie hałasem komunikacyjnym mieszkańców miasta i gminy Szczepieszyn. Niezbędne jest podjęcie działań prowadzących do ograniczenia hałasu komunikacyjnego między innymi poprzez poprawę nawierzchni dróg i ulic, eliminację z ruchu pojazdów niesprawnych technicznie oraz rozważenie możliwości „wyprowadzenia” z części zabudowanej miasta drogi krajowej.

6. Założenia polityki ekologicznej miasta i gminy Szczepieszyn wynikające z przyjętych do realizacji dokumentów określających strategię rozwoju regionu.

Wprowadzenie

Wartość przyrody ożywionej i nieożywionej miasta i gminy, wysoka ocena wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, brak dużego przemysłu, czystość powietrza oraz korzystny klimat stanowią szansę dla rozwoju tego regionu. Podstawowymi dokumentami, które odnoszą się do ochrony środowiska w regionie należą między innymi:

- „Strategia rozwoju województwa lubelskiego”
- „Strategia rozwoju powiatu zamojskiego”
- „Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego”
- „Program Ochrony Środowiska Powiatu Zamojskiego”
- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Szczepieszyn
- Plan rozwoju lokalnego gminy Szczepieszyn na lata 2004 – 2020.

„Strategia rozwoju województwa lubelskiego”

Celem generalnym w opracowanej dla województwa lubelskiego strategii rozwoju jest osiągnięcie trwałego rozwoju społecznego i gospodarczego poprzez wykorzystanie geograficznego położenia regionu jako platformy współpracy krajów Europy Zachodniej i Wschodniej.

W strategii przyjęte zostały następujące priorytety rozwoju:

- tworzenie warunków do restrukturyzacji rolnictwa oraz wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich;
- rozbudowa i modernizacja systemu komunikacyjnego oraz przejść granicznych;
- tworzenie kompleksowych systemów infrastruktury ekonomicznej;
- rozwój systemu przygotowania kadr;
- poprawę kondycji ekonomicznej środowiska, w tym usprawnienie gospodarki wodnej i leśnej, unowocześnienie gospodarki odpadami, i rozbudowę ochrony środowiska;
- tworzenie warunków racjonalnej i ekonomicznej efektywnej urbanizacji województwa.

Strategia rozwoju powiatu zamojskiego

Opracowana dla powiatu zamojskiego strategia rozwoju określa podstawowe założenia rozwoju powiatu, uwzględniając elementy strategii rozwoju województwa lubelskiego, strategii rozwoju gmin, jak również realia ekonomiczne kraju, województwa i powiatu. Strategia precyzuje misję powiatu oraz cele strategiczne i programy realizacyjne na lata 2000-2010.

Misją powiatu zamojskiego jest zachowanie cennych walorów środowiska naturalnego i kulturalnego, w którym stworzone będą warunki dla:

- nowoczesnego i wydajnego rolnictwa;
- rozwoju lokalnej przedsiębiorczości;
- wykorzystanie korzyści związanych z tzw. „rentą położenia”, tzn. bezpośredniej bliskości z wschodnią granicą celną UE.

Przyjęte do realizacji cele strategiczne i programy realizacyjne to:

cele:

- rozwój i restrukturyzacja obszarów wiejskich, rozwój przedsiębiorczości i pozyskanie inwestycji, rozwój infrastruktury lokalnej;

programy:

- rozwój i unowocześnienie infrastruktury technicznej, wielokierunkowy rozwój działalności gospodarczej i alternatywnych dochodów dla mieszkańców wsi, stymulowanie rozwoju turystyki, wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, wprowadzenie systemu promocji i ułatwień dostępu do kapitału, ochrona środowiska naturalnego, dostosowanie systemu i programu kształcenia do wymogów rynku pracy, rozwój infrastruktury społecznej.

Założenia programów realizacyjnych szczegółowo precyzują zadania operacyjne obejmujące 5 sfer rozwoju:

1. Rozwój przestrzenny;
2. Rozwój społeczny;
3. Rozwój gospodarczy;
4. Rozwój środowiska naturalnego;
5. Rozwój prawno-organizacyjny.

Cele i zadania dotyczące środowiska naturalnego zawarte są w:

sferze rozwoju przestrzennego, która zakłada:

- współtworzenie programu gospodarki wodno-ściekowej zlewni rzeki Wieprz i zbiornika wodnego Nielisz;
- opracowanie programu zalesienia terenów porolniczych;
- opracowanie programu budowy i modernizacji dróg publicznych, sprzyjających rozwojowi obszarów wiejskich;
- wspieranie inicjatyw gminnych w zakresie inwestycji wodno-kanalizacyjnych;
- tworzenie warunków dla inwestycji energetycznych i telekomunikacyjnych.

sferze rozwoju gospodarczego, która zakłada:

- promocję walorów turystycznych powiatu zamojskiego;
- edukację agroturystyczną mieszkańców;
- współpracę z gminami i organizacjami pozarządowymi w zakresie rozwoju turystyki.

sferze rozwoju środowiska naturalnego:

- kreowanie ponadgminnych działań w zakresie ochrony środowiska;
- współtworzenie programu gospodarki ściekowej zlewni rzeki Wieprz;
- zalesianie terenów porolniczych;
- wspieranie inicjatyw gminnych w zakresie inwestycji wodno-kanalizacyjnych.

sferze rozwoju prawno-organizacyjnego:

- współpraca z gminami i organizacjami pozarządowymi w zakresie rozwoju turystyki;
- opracowanie profesjonalnych materiałów promocyjnych;

- współtworzenie programu gospodarki wodno-ściekowej zlewni rzeki Wieprz i zalewu „Nielisz”;
- wspieranie inicjatyw gminnych w zakresie inwestycji wodno-kanalizacyjnych.

1.5 Źródła finansowania.

Zawarte w Strategii Rozwoju powiatu zamojskiego zadania finansowane będą przez budżety powiatu i gmin, przy współudziale:

- Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska;
- Kontrakt Marszałka Województwa Lubelskiego z Rządem RP;
- Agencji Modernizacji i Restrukturyzacji Rolnictwa;
- Funduszu Rekultywacji Obszarów Rolnych;
- Funduszu Spójności;
- Kredytów Banku Światowego;
- Fundusze Strukturalne UE.

Strategia rozwoju Miasta i Gminy Szczepieszyn

Rozpoznanie stanu istniejącego oraz uwarunkowań rozwoju miasta i gminy pozwala na identyfikację problemów wymagających rozwiązania w bliższej i dalszej perspektywie czasu.

Uporządkowano je w grupach:

- przyrodniczo-ekologiczne i środowiska kulturowego,
- społeczne,
- z zakresu komunikacji i infrastruktury technicznej,
- strukturalne i kapitałowo-inwestycyjne.

Problemy przyrodniczo-ekologiczne i środowiska naturalnego.

- dostosowanie gospodarki rolnej, komunikacji i infrastruktury technicznej oraz rozwoju miasta i gminy do rygorów wynikających z położenia (55% obszaru gminy leży w obszarach objętych ochroną prawną tj. w Szczepieszynskim Parku Krajobrazowym i otulinie RPN),
- silna erozja gleb występująca na Roztoczu Zachodnim spowodowana urzeźbieniem i występowaniem pokrywy lessowej utrudniająca racjonalną gospodarkę rolną i rozwój funkcji rekreacji,
- konieczność ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (ONO,OWO) w szczególności na obszarach wschodnich kredowych,
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych i gruntowych a także gleb, wynikające z nieuregulowanej gospodarki ściekowej – komunalnej i przemysłowej, zanieczyszczeń rolniczych, komunikacyjnych,
- zanieczyszczenie powietrza przez przemysł, gospodarkę komunalną, głównie w okresie grzewczym oraz środki transportowe przede wszystkim wzdłuż głównych tras komunikacyjnych,
- hałas występujący wzdłuż tranzytowych tras komunikacyjnych (drogowych i kolejowych),

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2004-2015

- niepełne wykorzystanie warunków środowiska przyrodniczego do produkcji rolnej i funkcji rekreacji.

Problemy z zakresu komunikacji i infrastruktury technicznej.

- niskie parametry techniczne oraz słaba nawierzchnia dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych,
- niekorzystny przebieg drogi krajowej o znaczeniu międzynarodowym przez tereny silnie zainwestowane oraz centrum zabytkowe miasta,
- brak elektryfikacji i jednotorowe odcinki kolei normalnotorowej i szerokotorowej,
- niski poziom wykorzystania i wyposażenia w urządzenia przeładunkowe stacji „Szczepieszyn” w Brodach Małych i „Klemensów” w Kol. Niedzieliska,
- małe wykorzystanie linii szerokotorowej,
- brak urządzeń służących bezpieczeństwu ruchu drogowego i kolejowego (automatyzacja komputeryzacji sygnalizacji świetlno-akustycznej na drogach i ulicach),
- niepełne wyposażenie w systemy zbiorcze wodociągowe i kanalizacyjne miasta oraz części gminy,
- położenie w Szczepieszynskim Parku Krajobrazowym i niedoinwestowanie techniczne składowiska odpadów,
- niedostateczne rozwiązanie gospodarki wodno-ściekowej oraz brak odpowiednich urządzeń odpylających w zakładach przemysłowych,
- brak zbiorczego systemu gazownictwa przewodowego,
- niedostateczne wyposażenie miasta w zbiorczy system grzewczy,

Preferencje, ograniczenia i konflikty rozwoju – uwarunkowania przyrodnicze.

Preferencje rozwoju	Ograniczenia rozwoju	Kolizje rozwoju
Bardzo dobre i dobre gleby – wysokie walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej – region sandomiersko-zamojski –66,2% powierzchni obszaru to gleby chronione	Wysoka jakość gleb – ograniczenia dla rozwoju przemysłu, turystyki, mieszkalnictwa itp. Zagrożenia erozją wodną szczególnie Roztocza Zachodniego	Przestrzenne rozmieszczenie gleb – przewaga gleb o wysokiej bonitacji położona jest w strefie aktywności inwestorskiej
Duże zasoby wód podziemnych dobrej jakości GZWP chełmsko-zamojski	Deficyt wód powierzchniowych, duże zanieczyszczenie wód powierzchniowych i płytkich gruntowych	Brak zbiorczej kanalizacji sanitarnej na większości obszaru, niewykorzystane moce oczyszczalni ścieków
Korzystny klimat – czyste powietrze	Punktowe zanieczyszczenie powietrza – miasto w okresie grzewczym, przemysł, trasy komunikacyjne	Brak centralnego systemu grzewczego w mieście, brak gazu przewodowego w mieście i gminie, niedostateczne zabezpieczenie przemysłowe

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2004-2015

	Małe zasoby surowców mineralnych – wyłącznie dla celów budowlanych	Występowanie złóż udokumentowanych i perspektywicznych na obszarach chronionych
Pełny udział lasów chronionych – 100% pow. lasów stopniowe zwiększanie powierzchni lasów – dolesianie	Niezbyt duża lesistość 21,3% (kraj 27,3%) niekorzystna struktura wiekowa	Nadmierna eksploatacja lasów prywatnych (95% powierz.) zanieczyszczenie lasów – „dzikie wysypiska”
Urzeźbienie terenu, walory krajobrazowe, położenie 55% powierzchni w Szczebrzeżyński Parku Krajobrazowym, otulinie RPN, oraz bliskość RPN-u i zbiornika wodnego „Nielisz” oraz zabytkowego „Klemensów” – możliwość rozwoju funkcji rekreacji (wypoczynek, turystyka)	Konieczność ochrony środowiska i dostosowanie gospodarki człowieka do jego wymogów	Lokalizacja Zakładów Tłuszczowych bezpośrednio przy zabytkowym kompleksie „Klemensów”
Ekologiczny system Obszrów Chronionych – jeden obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym oraz dwa o znaczeniu krajowym		

Cele rozwojowe obszaru i kierunki polityki.

Rozpoznanie z różnych punktów widzenia cech pozytywnych oraz negatywnych, a identyfikacja występujących problemów i konfliktów umożliwia określenie celów głównych i strategicznych rozwoju miasta i gminy oraz określenie kierunków polityki dla realizacji tych celów.

Za cel główny przyjęto rozwój społeczno-gospodarczy oraz ochronę wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Z celu głównego wynikają cele strategiczne:

- poprawa jakości życia mieszkańców i wzrost poziomu gospodarczego,
- ochrona i racjonalne kształtowanie środowiska przyrodniczego oraz ochrona dziedzictwa kulturowego,

Realizacja postanowionych celów rozwojowych wymaga przyjęcia odpowiednich kierunków polityki.

Najważniejsze z nich to:

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2004-2015

- poprawa jakości życia mieszkańców, które osiągnąć się powinno przez:
 - zmniejszenie przestrzennego zróżnicowania poziomu życia ludności,
 - przełamywanie zacofania cywilizacyjnego w świadomości społecznej i sferze materialnej wynikłych z uwarunkowań historycznych,
 - ograniczanie zjawiska bezrobocia jawnego i utajonego poprzez aktywizację społeczeństwa i poziomu gospodarczego terenu,
 - wzrost poziomu gospodarczego obszaru. Który wymaga:
 - stopniowej zmiany struktury gospodarstw rolnych oraz ich organizacji specjalizacji i obsługi,
 - tworzenie warunków rozwoju intensyfikacji produkcji rolnej na obszarach o najwyższej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
 - ekologizacji rolnictwa na obszarach objętych prawną ochroną przyrody,
 - rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego w różnych wielkościach i formach,
 - rozwoju różnych form działalności produkcyjnej i usługowej,
 - wykorzystania istniejących zasobów terenowych i obiektów kubaturowych dla działalności gospodarczej,
 - rozwoju turystyki i wypoczynku oraz rozrywki na terenach atrakcyjnych gminy oraz w mieście,
 - wykorzystanie położenia przy szlakach komunikacyjnych o znaczeniu transportowym oraz aktywizację inwestycyjną terenów do nich przyległych,
 - budowy i rozbudowy systemów infrastruktury technicznej, głównie z zakresem gazyfikacji miasta i gminy oraz systemów gospodarki wodno-ściekowej oraz modernizacja istniejących systemów (gospodarka odpadami, elektroenergetyka i ciepłownictwo na terenie miasta),
 - wykorzystanie położenia w Euroregionie „Bug” dla aktywizacji międzynarodowej, pozyskiwanie kapitału i stopniowe przystosowanie się do integracji europejskiej,
 - stałej ochrony ładu przestrzennego.
 - ochrona i racjonalne kształtowanie środowiska przyrodniczego i ochrona dziedzictwa kulturowego, która [polegać powinna na:
 - ochronie obszarów prawnie chronionych,
 - prawidłowym wykorzystaniu zasobów naturalnych o typie surowcowym,
 - zatrzymaniu procesów erozyjnych i zalesiania,
 - prawidłowej gospodarce odpadami stałymi i płynnymi,
 - ochronie stanu powietrza atmosferycznego,
 - ochronie dziedzictwa kulturowego tj. remontowanie i odtwarzanie (w miarę możliwości) obiektów zabytkowych i odpowiedniego ich wykorzystania oraz umiejętnego zagospodarowywania zabytkowych układów urbanistycznych i ich sąsiedztwa.

Strategia rozwoju.

Strategia rozwoju jest to określone działanie dla realizacji celów świadomie kierowane rozwojem społeczno-gospodarczym, jego tempem i skalą.

Miasto i gmina stanowią w zasadzie jeden organizm. Charakter różnych terenów miasta (sołectw w mieście) powoduje, że podział na obszary rozwoju nie uwzględnia granic administracyjnych pomiędzy miastem a gminą, lecz tylko preferencje kierunków działania uwarunkowane obecnym zagospodarowaniem.

W granicach administracyjnych działania urzędu miejskiego wyodrębniono 4 obszary funkcjonalno-przestrzenne:

- A. Miejski – lokalny ośrodek rozwoju z elementami usług ponadlokalnych obejmujący tereny o charakterze zainwestowania miejskiego wraz z terenami przyległymi stanowiącymi rezerwę rozwojową miasta,
- B. Północny – aktywności gospodarczej związanej z trasą komunikacji drogowej (nr 858 o znaczeniu krajowym i międzynarodowym oraz wysokimi walorami rolniczej przestrzeni produkcyjnej – obejmująca sołectwa: Przedmieście Zamojskie i Klemensów (sołectwa miejskie) oraz Bodaczów, Wielączę Wieś, Wielączę Pod. I Wielączę Kol.,
- C. Południowy – aktywizacji gospodarczej w oparciu o trasę komunikacji kolejowej i drogowej oraz o walory przyrodnicze (strefa ekologizacji rolnictwa) – obejmująca sołectwa: Brody Małe, Brody Duże, Kol. Niedzieliska, Niedzieliska, Kąty I, Kąty II oraz Kol. Lipowiec,
- D. Roztocza Zachodniego i Szczebrzeżyński Park Krajobrazowy – węzeł ekologiczny o znaczeniu międzynarodowym w systemie ekologicznym (sieć ECONET-POLSKA) – aktywizacja oparta o walory przyrodnicze – obejmująca sołectwa: Przedmieście Błonie i Szperówkę (sołectwa miejskie) oraz Kawęczyn i Kawęczynek.

Kierunki działań strategicznych na poszczególnych obszarach miasta i gminy.

Obszar miejski A

Rozwój tego obszaru powinien polegać na:

- unowocześnieniu miasta przy wykorzystaniu walorów przyrodniczych i kulturowych oraz wykorzystaniu potencjału gospodarczego dla umocnienia i rozwoju istniejących funkcji oraz stworzeniu nowych np. rozwój usług z obsługą turystyki i wypoczynku (gastronomia, hotelarstwo, rozrywka itp.) poprzez:
- utrzymanie ładu przestrzennego i podziału miasta na tereny funkcjonalne oraz wyznaczeniu nowych terenów rozwoju mieszkalnictwa, biznesu i usług związanych z obsługą wypoczynku i turystyki,
- promowanie rozwoju usług i małego biznesu różnych gałęzi gospodarki ze szczególnym uwzględnieniem przetwórstwa rolno-spożywczego oraz biznesu związanego z turystyką,
- organizowanie imprez i widowisk folklorystycznych lub historycznych itp.,
- renowację zabytkowego potencjału mieszkalno-usługowego i uporządkowanie zabudowy rynku,
- wyprowadzenie z centrum drogi tranzytowej, poprawie parametrów technicznych ulic oraz ich nawierzchni, budowa obwodnic wokół miasta,
- rozbudowa i modernizacja istniejących mediów infrastruktury technicznej głównie z zakresu kanalizacji sanitarnej i burzowej,

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2004-2015

- gazyfikacji miasta,
- nawiązanie współpracy z sąsiednimi gminami w celu rozwoju komunikacji, infrastruktury komunalnej i społecznej ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju infrastruktury rekreacyjnej.

Obszar Północny B

Rozwój tego obszaru powinien polegać na utrzymaniu i konstrukcji modelu wsi wielofunkcyjnej i promowaniu średniej i małej wielkości biznesu poprzez:

- stopniowe systematyczne powiększanie średniej powierzchni gospodarstw do docelowej wielkości 15,0 – 20,0 ha oraz komasacje gruntów dla zminimalizowania ilości działek,
- wzmocnienie wykształconych już kierunków produkcji rolnej i zwierzęcej oraz wprowadzenie nowych w zależności od trendów w gospodarce rolnej i popytu, rozwijanie rolnictwa specjalistycznego, organizacji obsługi rolnictwa,
- wykorzystanie istniejącego potencjału obszarów i obiektów przez kapitał zewnętrzny i wewnętrzny poprzez:
- możliwość realizacji średnich i małych przedsiębiorstw nie zagrażających środowisku,
- ochronę gleb poprzez utrzymanie koncentracji osadnictwa i utrzymanie ład przestrzennego oraz nasadzenie zadrzewień śródpolnych,
- dalsze wzmocnienie infrastruktury społecznej zgodnie z potrzebami społeczności lokalnej,
- modernizację istniejącej sieci drogowej,
- rozbudowę istniejących mediów infrastruktury technicznej , realizację zbiorczej sieci kanalizacyjnej systemów oczyszczania ścieków komunalnych i przemysłowych i gazyfikację,
- ochronę wód powierzchniowych, gruntowych oraz podziemnych przed zanieczyszczeniami.

Obszar Południowy C

Aktywizacja tego obszaru powinna polegać na stopniowym przekształcaniu się wsi monofunkcyjnej na wielofunkcyjną poprzez podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej, poprzez:

- stopniową zmianę struktury wielkości gospodarstw do docelowej 10,0 – 15,0 ha,
- promowaniu rolnictwa biodynamicznego oraz ekologicznego oraz stworzeniu warunków do sprzedaży zdrowej żywności ,
- organizacji obsługi około rolniczej,
- zalesianiu obszarów o niskich klasach bonitacyjnych,
- organizacji małego biznesu opartego na surowcach lokalnych przy zachowaniu charakteru produkcji nie zagrażającej środowisku naturalnemu,
- wykorzystaniu atrakcyjności położenia Kol. Lipowiec i Kąty II na organizację agroturystyki,
- poprawa stanu sanitarnego i estetycznego wsi,
- wykorzystanie położenia przy linii kolejowej stacji „Szczepczeszyn

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2004-2015

- „ i „Klemensów” poprzez ich modernizację i rozbudowę, lokalizację nieuciążliwych składów, giełdy itp.,
- budowie i rozbudowie infrastruktury technicznej,
- ochronie wód powierzchniowych , gruntowych i podziemnych.

Obszar Roztocza Zachodniego D

Rozwój tego obszaru uwzględniać musi wymogi związane z ochroną Szczepczeszyńskiego Parku Krajobrazowego zawarte w jego planie ochrony.

Aktywizacja tego obszaru polegać powinna na stopniowym przekształcaniu wsi z monofunkcyjnej na wielofunkcyjną poprzez:

- opravę struktury gospodarstw do docelowej średniej 7,0-10,0 ha,
- promowaniu rolnictwa ekologicznego specjalizującego się poza tradycyjnymi nowymi kierunkami produkcji rolnej oraz utworzeniu małego rodzinnego przetwórstwa tych produktów,
- wykształcenie nowych funkcji głównie związanych z agro- i ekoturystką,
- rozwój infrastruktury społecznej szczególnie z zakresu obsługi ludności i turystyki,
- uzyskanie statusu obszaru górskiego,
- zalesianiu terenów i powstrzymywaniu procesów erozyjnych,
- poprawę i modernizację istniejących dróg oraz budowę połączeń komunikacyjnych do sąsiednich gmin,
- rozbudowę istniejących mediów infrastruktury technicznej,
- wprowadzenie regionalnych form budownictwa,
- ochronę wód gruntowych i podziemnych – modernizacja, likwidacja składowiska odpadów.

7. Program ochrony środowiska Miasta i Gminy Szczepczeszyn

Zamierzenia samorządu Miasta Szczepczeszyna w zakresie ochrony środowiska analizowano na podstawie następujących dokumentów:

- o Strategię Rozwoju Szczepczeszyna,
- o Powiatowy Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zamojskiego,
- o Wojewódzki Program Ochrony Środowiska,

7.1. Cel strategiczny i cele ogólne

Na podstawie analizy Polityki ekologicznej państwa, Programu Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego, Programu Ochrony Środowiska Powiatu Zamojskiego, Strategii Rozwoju Szczebreszyna oraz zagrożeń wynikających z sytuacji ekologicznej w gminie, ustalono, iż celem strategicznym jest:

SZCZEBRZESZYN - GMINĄ ZMIERZAJĄCĄ DO ZACHOWANIA WALORÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO ORAZ JEGO POPRAWY

Racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego w celach rozwojowych, warunkach powszechnego dostępu do dóbr przyrody, wymaga powszechnego stosowania proekologicznych metod gospodarowania oraz podejmowania działań sprzyjających zachowaniu potencjału przyrodniczego regionu. Realizacja Programu Ochrony Środowiska Szczebreszyna zmierzająca do zachowania walorów środowiska naturalnego oraz poprawy jego stanu uzależniona jest od upowszechnienia informacji o planowanych kierunkach rozwoju oraz uzyskania akceptacji społecznej dla podejmowanych działań.

Długoterminowe cele ogólne programu (do 2011 r.) przewidują:

- ❖ Zachowanie oraz odtwarzanie rodzimego bogactwa przyrodniczego i walorów krajobrazowych.
- ❖ Ochronę zasobów i poprawę jakości wód podziemnych i powierzchni ziemi.
- ❖ Ochronę zasobów wód powierzchniowych, poprawę ich jakości i zapobieganie ich zanieczyszczeniu.
- ❖ Poprawę stanu czystości terenów i zapobieganie zanieczyszczeniu powierzchni ziemi.
- ❖ Poprawę jakości powietrza atmosferycznego.
- ❖ Wzrost wiedzy społeczeństwa i świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych gminy.

Przedstawione cele realizowane będą przez działania o charakterze inwestycyjnym i organizacyjno – prawnym w następujących obszarach:

- ❖ Ochrona przyrody i krajobrazu.
- ❖ Ochrona środowiska naturalnego.
- ❖ Działania o charakterze systemowym.

7.2. Cele i zadania realizacyjne

7.2.1. Ochrona przyrody i krajobrazu

Cel ogólny: Zachowanie rodzimego bogactwa przyrodniczego i walorów krajobrazowych

Cele szczegółowe:

- ❖ Zachowanie i wzbogacanie istniejących oraz odtwarzanie zanikłych elementów różnorodności biologicznej, w tym renaturalizacja cennych ekosystemów i siedlisk.

- ❖ Usuwanie lub ograniczanie aktualnych i potencjalnych zagrożeń w celu zachowania różnorodności biologicznej.

Zadania krótkookresowe do roku 2007:

1. ochrona i renaturalizacja siedlisk,
2. zwiększenie obszarów zieleni i parków, wzbogacenie zieleni przydomowej i osiedlowej

Zadania długookresowe do roku 2011:

1. upowszechnienie i wprowadzanie form indywidualnej ochrony przyrody w postaci użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo krajobrazowych i stanowisk dokumentacyjnych przyrody,
2. rozwój rolnictwa ekologicznego,
3. ochrona elementów środowiska przyrodniczo kulturowego,
4. rozwój sieci szlaków turystycznych i ścieżek przyrodniczych,
5. zalesianie gruntów na glebach niskiej jakości według wykonanych projektów,
6. utrzymanie miedz, wysepek leśnych, wzbogacanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych.

7.2.2. Ochrona środowiska naturalnego

Ochrona wód podziemnych, gleb i powierzchni ziemi

Cel ogólny: Ochrona i poprawa jakości wód podziemnych, gleb i powierzchni ziemi

Cele szczegółowe:

- ❖ Eliminacja czynników zagrożenia dla jakości wód podziemnych.
- ❖ Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.
- ❖ Rekultywacja i zagospodarowanie terenów zagrożonych erozją.

Zadania krótkookresowe do roku 2007:

1. doskonalenie inwentaryzacji oraz likwidacja nieczynnych i nie nadających się do eksploatacji studni wierconych i kopanych,
2. realizacja zadań wynikających z planu gospodarki odpadami.
3. modernizacja technologii uzdatniania wody do picia,
4. prowadzenie działań w celu rekultywacji obszarów zdewastowanych i zdegradowanych.

Zadania długookresowe do roku 2011:

1. prowadzenie monitoringu lokalnego potencjalnych źródeł zanieczyszczeń,
2. realizacja zadań wynikających z planu gospodarki odpadami,
3. umieszczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granic obszarów udokumentowanych i potencjalnych złóż kopalin,

4. ochrona gleb najwyższej jakości przed wykorzystaniem na cele nierolnicze,
5. zalesianie stoków o nachyleniu powyżej 15°,
6. obligatoryjne wprowadzenie agrotechniki przeciwoerozyjnej na obszarach zagrożonych erozją,
7. wprowadzenie w zakładach przemysłowych racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej,
8. polepszenie kultury rolnej oraz lepsze wykorzystanie nawozów, zmienności upraw,
9. unikanie rozpraszania zabudowy.

Ochrona wód powierzchniowych

Cel ogólny: Ochrona zasobów i poprawa jakości wód powierzchniowych i zapobieganie ich zanieczyszczeniom

Cele szczegółowe:

- ❖ Zapobieganie zmniejszaniu się zasobów wód powierzchniowych.
- ❖ Zwiększenie retencji wód.
- ❖ Stałe ograniczanie zanieczyszczeń wód powierzchniowych.
- ❖ Przywracanie jakości wód do stanu wynikającego z ich funkcji ekologicznych oraz sposobów użytkowania.

Zadania krótkookresowe do roku 2007:

1. ograniczenie zanieczyszczeń wód:
 - a) modernizacja istniejących oczyszczalni ścieków
 - b) podłączenie gospodarstw w zabudowie rozproszonej do zbiorczej kanalizacji lub wyposażenie w przydomowe oczyszczalnie ścieków,
 - c) realizacja inwestycji ograniczających zanieczyszczenia rolnicze

Zadania długookresowe do roku 2011:

1. sukcesywne podłączanie gospodarstw do istniejących wodociągów,
2. realizacja działań w zakresie programów zapobiegania zanieczyszczeniom azotanami
3. podłączenie gospodarstw w zabudowie rozproszonej do zbiorczej kanalizacji lub wyposażenie w przydomowe oczyszczalnie ścieków,
4. poprawa stanu technicznego i konserwacja cieków wodnych,
5. odbudowa i utrzymanie właściwego stanu melioracji szczegółowej i podstawowej,
6. realizacja zadań z zakresu małej retencji,
7. ochrona i wprowadzanie roślinności stanowiącej zabudowę biologiczną cieków wodnych,
8. ograniczenie wpływu zanieczyszczeń z rolnictwa na jakość wód.

Gospodarka odpadami

Cel ogólny: Poprawa stanu czystości terenów i zapobieganie zanieczyszczeniu powierzchni ziemi

Cele szczegółowe:

- ❖ Zmniejszanie ilości produkowanych odpadów.
- ❖ Odzysk surowców wtórnych oraz odpadów organicznych w celu ich dalszego wykorzystania.
- ❖ Właściwe składowanie i unieszkodliwianie odpadów.

Zadania krótkookresowe do roku 2007:

1. utworzenie związku gmin z terenu powiatu w celu racjonalnej gospodarki odpadami,
2. objęcie wszystkich mieszkańców systemem zorganizowanej zbiórki odpadów komunalnych,
3. budowa instalacji i urządzeń do unieszkodliwiania, odzysku i recyklingu odpadów,
4. rozwój systemu selektywnej zbiórki odpadów w celu zmniejszenia udziału odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych,
5. rozpoznanie stanu aktualnego gospodarki odpadami w małych i średnich podmiotach gospodarczych,

Zadania długookresowe do roku 2011:

1. organizacja gospodarki odpadami opakowaniowymi,
2. organizacja gospodarki odpadami biodegradowalnymi,
3. rozwój systemu selektywnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych,
4. rozwój systemu selektywnej zbiórki odpadów budowlanych,
5. rozwój systemu selektywnej zbiórki w celu zmniejszenia udziału odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych, a w szczególności azbestu.

Ochrona powietrza

Cel ogólny: Poprawa jakości powietrza atmosferycznego

Cele szczegółowe:

- ❖ Ograniczenie emisji „u źródła” w energetyce,
- ❖ Ograniczenie zanieczyszczeń komunikacyjnych powietrza.

1.5.1

Zadania krótkookresowe do roku 2007:

1. zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza z palenisk domowych,
2. ograniczenie emisji „u źródła” poprzez modernizację lub wymianę istniejących źródeł ciepła opalanych paliwem stałym na nowoczesne kotły opalane paliwem gazowym, płynnym lub biomasą wyposażone w automatyczną regulację procesów spalania podnoszących wydajność cieplną źródła,
3. wdrażanie programów ciepłowniczych, energetycznych i gazowych w celu ograniczenia poziomu niskiej emisji.

Ochrona przed hałasem i promieniowaniem

Cel ogólny: Poprawa klimatu akustycznego
i ochrona przed promieniowaniem

Cele szczegółowe:

- ❖ Ograniczanie oddziaływania hałasu komunikacyjnego.

Zadania krótkookresowe do roku 2007:

1. poprawa stanu nawierzchni dróg,
2. wspomaganie zapobiegania hałasowi i promieniowaniu „u źródła”.

Zadania długookresowe do roku 2011:

1. bieżąca modernizacja dróg,
2. budowa ekranów przeciwhałasowych,
3. minimalizacja ruchu tranzytowego,
4. wprowadzenie do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zapisów dot. ochrony przed hałasem z wyznaczeniem obszarów ograniczonego użytkowania pojazdów przekraczających ustalone normy i poziomy hałas,
5. budowa ścieżek rowerowych.

Ograniczanie ryzyka wystąpienia poważnych awarii

Cel ogólny: Minimalizowanie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz sprawne usuwanie ich skutków

Cele szczegółowe:

- ❖ Doskonalenie istniejącego systemu ratowniczego na wypadek zaistnienia awarii i klęsk żywiołowych.

Działania krótkookresowe do roku 2007 i długookresowe do roku 2015

1. opracowanie programu informowania społeczeństwa o poważnych awariach środowiska i edukacji w tym zakresie, obejmującego działania na szczeblu lokalnym.

7.2.3. Racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi

Cel ogólny: Racjonalne gospodarowanie wodą, kopalinami i innymi zasobami naturalnymi

Cele szczegółowe:

- ❖ Racjonalizacja poboru wód do celów komunalnych i przemysłowych.
- ❖ Racjonalizacja wykorzystania gleb i złóż kopalin.
- ❖ Zmniejszenie zużycia energii na potrzeby ludności.
- ❖ Zmniejszenie wodochłonności gospodarki.

Zadania krótkookresowe do roku 2007:

1. restrukturyzacja poboru wody dla celów użytkowych, w taki sposób, aby zasoby wód podziemnych były użytkowane wyłącznie dla potrzeb ludności, jako woda do picia i surowiec dla przemysłu spożywczego,
2. wspieranie działań mających na celu zmniejszenie zużycia wody w gospodarce,
3. wprowadzenie obowiązku umieszczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granic obszarów udokumentowanych i potencjalnych złóż kopalin,
4. opracowanie programu eksploatacji kopalin,

Zadania długookresowe do roku 2015:

1. ochrona zasobów udokumentowanych przed zainwestowaniem uniemożliwiającym ich późniejszą eksploatację (uwzględnienie zasobów w studiach uwarunkowań oraz planach zagospodarowania przestrzennego),
2. weryfikacja bazy danych o kopalinach w ramach regionalnej bazy danych,
3. wspieranie przedsięwzięć dotyczących korzystania z ekologicznych źródeł energii w indywidualnych gospodarstwach.

7.2.4. Działania o charakterze systemowym

Monitoring środowiska

Cel ogólny: Zwiększenie zakresu informacji o stanie środowiska naturalnego, jego zagrożeniach oraz sposobach przeciwdziałania zagrożeniom

Cele szczegółowe:

- ❖ Doskonalenie monitoringu stanu środowiska, analiza zmian zachodzących w środowisku i ocena zagrożeń.

Działania krótkookresowe do roku 2007 i długookresowe do roku 2015

1. rozpoznawanie i monitorowanie stanu środowiska i bioróżnorodności oraz istniejących i potencjalnych zagrożeń.

Edukacja ekologiczna

Cel ogólny: Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców miasta oraz poprawa komunikacji społecznej w zakresie ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych gminy

Cele szczegółowe:

- ❖ Wspieranie działań uzupełniających system edukacji formalnej, podnoszących ekologiczną świadomość społeczności i władz lokalnych.
- ❖ Zwiększenie efektywności edukacji ekologicznej przez promowanie najskuteczniejszych jej form i najważniejszych treści.

Działania krótkookresowe do roku 2007 i długookresowe do roku 2015:

1. udział w organizacji regionalnego systemu informacji o edukacji ekologicznej,

2. uczestnictwo w szkoleniach zawodowych w zakresie prawa, zarządzania, technik ochrony środowiska, zagospodarowania przestrzennego, źródeł finansowania ochrony środowiska,
3. upowszechnianie i praktyczne wdrażanie zasad „Kodeksu dobrej praktyki rolniczej”,
4. wspomaganie prowadzenia edukacji ekologicznej przez samorząd,
5. wspieranie wdrażania nowoczesnych technik przyjaznych środowisku BAT (Best Available Technique).

7.3. Program ochrony środowiska w latach 2004 – 2007

Przedstawiony Program Ochrony Środowiska zawiera wymienione imiennie w poprzednim rozdziale zadania o charakterze inwestycyjnym jak również organizacyjno-prawnym. Zadania zostały sformułowane po szczegółowej analizie istniejącego stanu środowiska w mieście oraz sporządzonej na podstawie danych statystycznych, ankietowych i danych z Urzędu Miasta.

Niniejszy rozdział zawiera uszczegółowienie zadań. Zadania dla organów samorządu terytorialnego zostaną rozdzielone według kompetencji oraz uzupełnione o szacowane niezbędne nakłady na realizację Programu i stopień ważności. Określone zostaną również priorytety dla zadań koordynowanych oraz oszacowane koszty realizacji zadań koordynowanych o charakterze inwestycyjnym. Niektóre z wymienionych zadań powinny być realizowane przez samorząd powiatu, jak też samorząd gminy oraz inne instytucje lub podmioty.

Zgodnie z treścią sformułowanych przez Ministerstwo Środowiska Wytycznych sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym (2002 r.) program gminny winien składać się z dwóch części:

- **zadań własnych gminy (W)** - pod zadaniami własnymi należy rozumieć te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy,
- **zadań koordynowanych (K)** - pod zadaniami koordynowanymi należy rozumieć pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego i powiatowego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom powiatowym, wojewódzkim bądź centralnym,

Program realizacyjny ochrony środowiska na lata 2004 – 2007 uwzględnia:

- zadania,
- priorytety,
- jednostki odpowiedzialne i uczestniczące w realizacji zadania
- terminy realizacji,
- koszty realizacji - dla zadań własnych oraz koordynowanych, za które odpowiedzialne są samorządy gminne,
- źródła finansowania,

Wymieniono zadania własne oraz zadania koordynowane. Dokonano również podziału na zadania o charakterze organizacyjno - prawnym i inwestycyjnym.

Zgodnie z *II Polityką ekologiczną państwa*, dla zadań własnych miasta przyjęto następujące stopnie priorytetowości:

I Priorytet – likwidacja bezpośrednich zagrożeń dla życia i zdrowia ludzi,

II Priorytet – konieczność przeciwdziałania degradacji środowiska w obrębie terytorium naszego kraju,

III Priorytet – konieczność partycypowania Polski w przeciwdziałaniu zagrożeniom globalnym (zmiany klimatyczne, warstwa ozonowa).

Gminne programy ochrony środowiska powinny zostać sporządzone na podstawie gruntownej znajomości aktualnego stanu środowiska w gminie. Podobnie jak polityka ekologiczna państwa muszą one określać przede wszystkim:

- cele polityki ekologicznej na terenie gminy,
- wybrane priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań ekologicznych, których podejmuje się dana gmina,
- środki niezbędne do osiągnięcia założonych celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.

Zaplanowane cele, priorytety, działania (zadania) i środki muszą zostać zdefiniowane dla każdego z obszarów ochrony środowiska, którymi zajmuje się dana gmina, a więc:

- 1) ochrona dziedzictwa przyrodniczego;
- 2) poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;
- 3) racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych;
- 4) działania systemowe.

Częścią gminnego programu ochrony środowiska musi być stosowny plan gospodarki odpadami.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2004-2015

Tabela Zadania własne gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie diagnozy oraz Planu Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego i Powiatowego Programu Ochrony Środowiska

L P	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialn a	Podmioty uczestniczące	Termin i koszty realizacji (w tys. zł)					Źródła finansowania
				2004	2005	2006	2007	2008- 2015	
Zadania organizacyjno-prawne									
Ochrona przyrody i krajobrazu									
1	Tworzenie nowych obszarów zieleni i zadrzewień oraz bieżąca ich pielęgnacja	Samorząd gminy	SiKom	10	12	12	12		Środki własne gminy, fundusze celowe
Ochrona gleb i wód podziemnych									
2	Umieszczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granic obszarów udokumentowanych i potencjalnych złóż kopalin	Samorząd gminy	SIPI	w ramach działań statutowych					Środki własne gminy,
3	Rekultywacja i zagospodarowanie obszarów zdewastowanych i zdegradowanych	Samorząd gminy	SIPI	w ramach działań statutowych					Środki własne gminy, fundusze celowe
4	Doskonalenie nadzoru nad przestrzeganiem ustaleń zawartych w decyzjach dotyczących ustanowienia stref ochronnych ujęć wody	Samorząd gminy	SIPI, RZGW	w ramach działań statutowych					Środki własne gminy,
5	Dokonanie inwentaryzacji i doprowadzenie do likwidacji nieczynnych i nie nadających się do eksploatacji studni wierconych i kopanych	Samorząd gminy	Użytkownicy ujęć lub właściciele gruntów	0,2	0,4	0,4			Środki własne gminy,
Ochrona wód powierzchniowych									

[illegible]

L p	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialn a	Podmioty uczestniczące	Termin i koszty realizacji (w tys. zł)					Źródła finansowania
				2004	2005	2006	2007	2008- 2015	
12	Monitoring składowiska odpadów w Błoniu	Samorząd gminy	SiKom	brak dostatecznych danych do ustalenia kosztów					Środki własne gminy, opłaty za składowanie odpadów
13	Monitoring jakości ścieków doprowadzanych i oczyszczanych w oczyszczalni	Samorząd gminy	Podmioty gospodarcze	w ramach działań statutowych					Środki własne
Działania systemowe									
14	Wspomaganie prowadzenia edukacji ekologicznej przez samorząd lokalny organizacje pozarządowe i grupy obywatelskie	Samorząd gminy	NGO, szkoły, ODN	w ramach działań statutowych					Środki własne gminy, fundusze celowe
15	Utworzenie społecznej rady ds. trwałego i zrównoważonego rozwoju przy urzędzie miasta	Samorząd gminy	NGO, Eksperci lokalni,	w ramach działań statutowych					Środki własne gminy
16	Propagowanie modelu trwałego i zrównoważonego rozwoju w gminie	Samorząd gminy	podmioty prowadzące edukację środowiskową	w ramach działań statutowych					Środki własne gminy, fundusze celowe
17	Upowszechnianie informacji o podejmowanych akcjach, kampaniach i działaniach na rzecz aktywnej ochrony środowiska w województwie, kraju i na świecie	Samorząd gminy	samorządy, OEE, radio, prasa, telewizja	w ramach działań statutowych					Środki własne gminy, fundusze celowe
18	Wspieranie szkolnych kół zainteresowań, konkursów ekologicznych, „ekologizacji” obiektów dydaktycznych i otoczenia szkół	Samorząd gminy, władze oświatowe	szkoły	w ramach działań statutowych					Środki własne gminy, fundusze celowe
Zadania inwestycyjne									

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2004-2015

L P	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialn a	Podmioty uczestniczące	Termin i koszty realizacji (w tys. zł)					Źródła finansowania
				2004	2005	2006	2007	2008- 2015	
Ochrona przyrody i krajobrazu									
19	Zalesienia gruntów na glebach niskiej jakości według wykonanych projektów	Samorząd gminy	Samorząd gminy, właściciele lasów, nadleśnictwa			b.d	b.d	b.d	środki własne, Fundusze celowe
Ochrona wód powierzchniowych									
20	Dokończenie budowy sieci kanalizacyjnej w Szczepieszynie - Zadanie to jest już realizowane i w znacznym stopniu wykonane. W roku 2004 będą prowadzone prace na osiedlu Ogrodowa i Trębacka.	Samorząd gminy	St.kom.	600					Środki własne, fundusze celowe
21	Budowa kanalizacji sanitarnej w Szczepieszynie II etap / Przedm.Zamojskie i pozostała część miasta/	Samorząd gminy	St.kom.		1000				Środki własne, fundusze celowe
22	Budowa kanalizacji sanitarnej w Bodaczowie	Samorząd gminy	St.kom.		Zadanie realizowane będzie w latach 2006-2009 koszt 7000				Środki własne, fundusze celowe
23	Kanalizacje wiejskie na terenie gminy na bazie oczyszczalni przydomowych	Samorząd gminy	St.kom. Mieszkańcy					W latach 20010-2015 koszt 15000	Środki własne, fundusze celowe

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2004-2015

L p	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialn a	Podmioty uczestniczące	Termin i koszty realizacji (w tys. zł)					Źródła finansowania
				2004	2005	2006	2007	2008- 2015	
24	Stała modernizacja i usprawnianie funkcjonowania oczyszczalni ścieków poprzez wprowadzanie najlepszych dostępnych technik (BAT) - Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Szczepieszynie	Samorząd gminy	Śl.kom.	realizacja w latach 2004-2006 koszt zadania 5000					Środki własne gminy, fundusze celowe
25	Budowa sieci wodociągowej magistralnej Dz 225mm w ul. Zamojskiej Szczepieszyn - Bodaczów wraz z przyłączami domowymi	Samorząd gminy	Śl.kom.	800					Środki własne gminy, fundusze celowe
26	Zmniejszenie wodochłonności produkcji przemysłowej oraz wprowadzanie zamkniętych obiegów wody	Podmioty gospodarcze	Podmioty gospodarcze	w ramach działań statutowych					Środki własne
Ochrona powietrza									
27	Racjonalizacja wykorzystania i modernizacja istniejących scentralizowanych systemów grzewczych (modernizacja lub rozbudowa ciepłociągów i węzłów cieplnych z zastosowaniem najnowszych technologii i rozwiązań technicznych)	Samorząd gminy	Śl.kom.			brak danych	brak danych	brak danych	Środki własne gminy, fundusze celowe
28	Gazyfikacja Miasta i Gminy Szczepieszyn z uwzględnieniem przebudowy instalacji wewnętrznych	Samorząd gminy	Śl.kom. Właściciele obiektów	w latach 2004 -2015 10 000					Środki własne gminy, fundusze celowe

L p	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna	Podmioty uczestniczące	Termin i koszty realizacji (w tys. zł)					Źródła finansowania
				2004	2005	2006	2007	2008-2015	
29	Budowa nowych i modernizacja istniejących instalacji oczyszczających gazy odlotowe wprowadzane do atmosfery, a w szczególności mających na celu poprawę skuteczności usuwania cząstek o średnicy ziarna poniżej 10 µm	Samorząd gminy	St.kom. Właściciele obiektów			brak danych	brak danych	brak danych	Środki własne, fundusze celowe
Poprawa jakości środowiska naturalnego									
30	Likwidacja nieczynnych i nie nadających się do eksploatacji studni wierconych i kopanych	Użytkownicy ujęć lub właściciele gruntów	Samorząd gminy	w ramach działań statutowych					Środki własne, fundusze celowe
Gospodarka odpadami - zadania opisane w Gminnym Planie Gospodarki Odpadami									

Lp	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna	Podmioty uczestniczące	Termin i koszty realizacji (tys. zł)					Źródła finansowania
				2004	2005	2006	2007	2008-2011	
<i>Zadania organizacyjno-prawne</i>									
<i>Ochrona przyrody i krajobrazu</i>									
1	Realizacja programu zwiększania lesistości kraju	MRiRW, MŚ	Samorząd gminy, ARiMR, LP,	w ramach działań statutowych					Budżet państwa, środki własne, fundusze celowe
<i>Poprawa jakości środowiska naturalnego</i>									
<i>Ochrona gleb i wód podziemnych</i>									

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2004-2015

Lp	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna	Podmioty uczestniczące	Termin i koszty realizacji (tys. zł)					Źródła finansowania
				2004	2005	2006	2007	2008-2011	
2	Wzmoczenie działalności kontrolnej dla wyeliminowania niekoncesjonowanej eksploatacji kopalin	WIOŚ	WIOŚ, samorząd gminy	0,3	0,3				Środki własne
3	Wprowadzenie agrotechniki przeciwozyjnej na obszarach zagrożonych erozją	właściciele gruntów		w ramach działań statutowych					Środki własne
4	Polepszenie kultury rolnej, lepsze wykorzystanie nawozów, zmienności upraw	właściciele gruntów		w ramach działań statutowych					Środki własne
5	Ochrona gleb najwyższej jakości przed wykorzystaniem na cele nierolnicze	samorząd gminy		w ramach działań statutowych					Środki własne
Ochrona wód powierzchniowych									
6	Opracowanie programu zwiększenia retencji wód oraz racjonalizacji gospodarowania spływami wód opadowych	RZGW	Samorząd gminy	w ramach działań statutowych					Budżet państwa, fundusze celowe
7	Opracowanie i wdrożenie planu budowy zbiornika wodnego w dolinie rzeki Wieprza.	RZGW	Samorząd gminy		W latach 2005 -2010 2 000				Budżet państwa, środki własne, fundusze celowe
8	Opracowanie regionalnego programu redukcji zanieczyszczeń w wydzielonych obszarach hydrograficznych – zlewniach lub grupach zlewni	RZGW	Samorząd gminy	w ramach działań statutowych					Budżet państwa, fundusze celowe
9	Ochrona i wprowadzenie roślinności stanowiącej zabudowę biologiczną cieków wodnych	RZGW	Samorząd gminy	w ramach działań statutowych					Budżet państwa, fundusze celowe

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2004-2015

Lp	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna	Podmioty uczestniczące	Termin i koszty realizacji (tys. zł)					Źródła finansowania
				2004	2005	2006	2007	2008-2011	
10	Ograniczenie wpływu zanieczyszczeń z rolnictwa na jakość wód	RZGW	rolnicy	w ramach działań statutowych					Budżet państwa, fundusze celowe, środki własne
Działania systemowe									
Edukacja ekologiczna									
11	Prowadzenie szkoleń zawodowych w zakresie prawa, zarządzania środowiskowego, technik ochrony środowiska, zagospodarowania przestrzennego, źródeł finansowania ochrony środowiska	ON	Samorząd gminy, ON	w ramach działań statutowych					Środki własne
Zadania inwestycyjne									
Ochrona powietrza									
12	Modernizacja lub wymiana istniejących źródeł ciepła opalanych paliwem stałym na nowoczesne źródła opalane paliwem gazowym, ciekłym lub biomasą	Podmioty gospodarcze, właściciele budynków	Samorząd gminy	w ramach działań statutowych					Środki własne podmiotów i osób fizycznych, fundusze celowe oraz pomocowe i strukturalne UE
Ochrona przed hałasem i promieniowaniem									
13	Budowa ekranów dźwiękochłonnych w miejscach nasilonej emisji hałasu	GDDPiA	Samorząd gminy	w ramach działań statutowych					Budżet państwa, środki własne, fundusze celowe
14	Minimalizacja ruchu tranzytowego	GDDPiA	Samorząd gminy	w ramach działań statutowych					Budżet państwa, środki własne, fundusze celowe
15	Budowa ścieżek rowerowych	samorząd gminy	GDDPiA	b.d.					Budżet państwa, środki własne, fundusze celowe

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2004-2015

Lp	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna	Podmioty uczestniczące	Termin i koszty realizacji (tys. zł)					Źródła finansowania
				2004	2005	2006	2007	2008-2011	
Ograniczanie ryzyka wystąpienia poważnych awarii									
16	Doposażenie systemu ratownictwa drogowego w zakresie zwalczania zagrożeń środowiskowych	WIOŚ	WIOŚ, samorząd gminy		b.d.	b.d.			Środki własne, fundusze celowe
Racjonalne użytkowanie zasobów									
17	Ograniczanie zużycia energii cieplnej poprzez termomodernizację budynków	Właściciele gospodarstw	Samorząd gminy			b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne właścicieli gospodarstw, budżet gminy, fundusze celowe
Gospodarka odpadami - szczegółowy harmonogram znajduje się w Gminnym Planie Gospodarki Odpadami									

Wykaz skrótów:

ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

BOŚ – Bank Ochrony Środowiska

GDDPiA – Generalna Dyrekcja Dróg Publicznych i Autostrad

LP – Lasy Państwowe

MPEC – Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej

MRiRW – Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

MSZ – Ministerstwo Spraw Zagranicznych

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2004-2015

MŚ – Ministerstwo Środowiska

NGO – organizacje pozarządowe

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2004-2015

ODR – Ośrodek Doradztwa Rolniczego

ODN – Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli

OEE – ośrodki edukacji ekologicznej

ON – ośrodki naukowe

PGNiG – Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo

PIH - Państwowa Inspekcja Handlowa

PIP - Państwowa Inspekcja Pracy

RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej

SG – Straż Graniczna

SłKom – samorządowe jednostki organizacyjne wypełniające zadania w zakresie gospodarki wodnościekowej i oczyszczania terenów

SłOP – służby ochrony przyrody

SłPl – służby planistyczne – (wykonawcy dokumentów, konsultanci)

UE – Unia Europejska

WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

WZMiUW – Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

8. Instrumenty polityki ochrony środowiska

Instrumentarium służące realizacji polityki ochrony środowiska wynika z szeregu ustaw, z których najważniejsze to: prawo ochrony środowiska, prawo wodne, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach, prawo geologiczne i górnicze, prawo budowlane.

Wśród instrumentów zarządzania ochroną środowiska można wyróżnić instrumenty o charakterze politycznym (np. Polityka Ekologiczna Państwa, wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska), instrumenty prawno - administracyjne oraz instrumenty o charakterze horyzontalnym (systemy zintegrowanego zarządzania środowiskiem, monitoring środowiska, system statystyki, społeczna partycypacja, działania edukacyjne, narzędzia polityki technicznej i naukowej, konwencje, umowy i porozumienia międzynarodowe).

Tradycyjny podział instrumentów zarządzania środowiskiem wyróżnia instrumenty o charakterze prawnym, ekonomicznym i społecznym oraz strukturalnym.

Instrumenty prawne

Kompetencje

Rozpoczęta z dniem 1 stycznia 1999 roku reforma ustrojowa państwa wprowadziła trójstopniowy system działania samorządu terytorialnego: województwo, powiat (także miasto na prawach powiatu) oraz gmina (również wiejska).

- Ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska z dn. 31 stycznia 1980r. (tekst jednolity Dz. U. 49/94, poz. 196 z późniejszymi zmianami),
- Ustawy o odpadach z dnia 27 czerwca 1997r. (Dz. U. 96/97 poz. 592 z późniejszymi zmianami),
- Ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994r. (Dz. U. 89/94 poz. 415 z późniejszymi zmianami),
- Ustawy z dnia 24 października 1974r. Prawo wodne (Dz. U. 38/74 poz. 230 z późniejszymi zmianami).

Do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Do zadań gminy należy:

1. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty a w szczególności zadania własne obejmują sprawy:

- 1) ładu przestrzennego, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,
- 2) gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
- 3) wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz,
- 4) lokalnego transportu zbiorowego,
- 5) edukacji publicznej,
- 6) zieleni gminnej i zadrzewień,
- 7) utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,

2. Ustawy określają, zadania o charakterze obowiązkowym,

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2004-2015

Ustawy mogą nakładać na gminę obowiązek wykonywania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, jak również z zakresu organizacji przygotowań i przeprowadzenia wyborów powszechnych oraz referendów.

Poniżej wymieniono ważniejsze kompetencje organów gminy w zakresie ochrony środowiska, leśnictwa, rolnictwa oraz prawa górniczego i geologicznego.

W zakresie ochrony i kształtowania środowiska:

Rada gminy

- uchwała gminny program ochrony środowiska,
- ustanawia ograniczenia co do czasu funkcjonowania instalacji lub korzystania z urządzeń, których emitowany hałas może negatywnie oddziaływać na środowisko,
- zatwierdza zestawienia przychodów i wydatków gminnego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej na dany rok.

Burmistrz:

- sporządza projekt gminnego programu ochrony środowiska po zasięgnięciu opinii zarządu powiatu,
- sporządza co 2 lata raport z wykonania gminnego programu ochrony środowiska,
- udostępnia znajdujące się w jego posiadaniu informacje o środowisku i jego ochronie na zasadach określonych w art. 19-24 POŚ,
- w zakresie swojej właściwości prowadzi publicznie dostępny wykaz danych o dokumentach, o których mowa w art. 19 ust. 2 oraz może zamieszczać w nich dane, o których mowa w art. 19 ust. 3,
- Może odmówić udostępnienia informacji, jeżeli:
 - wymagałoby to dostarczenia dokumentów lub danych będących w trakcie opracowania lub przeznaczonych do wewnętrznego komunikowania się,
 - wniosek o udostępnienie informacji jest w sposób oczywisty do zrealizowania lub w sformułowany w sposób zbyt ogólny,
- może na uzasadniony wniosek przekazującego informacje wyłączyć z udostępniania dane o wartości handlowej, w tym zwłaszcza dane technologiczne, o ile ich ujawnienie mogłoby pogorszyć jego pozycję konkurencyjną,
- podaje do publicznej wiadomości informację o zamieszczaniu w publicznie dostępnym wykazie danych o decyzjach wymagających udziału społeczeństwa, w trybie i na zasadach określonych w Dziale V Tytułu I POŚ,
- przyjmuje wyniki pomiarów wielkości emisji z instalacji w ramach zwykłego korzystania ze środowiska,
- może nałożyć obowiązek prowadzenia dodatkowych, wykraczających poza określone ustawą, pomiarów wielkości emisji z instalacji – w przypadku zwykłego korzystania ze środowiska,
- przyjmuje zgłoszenie instalacji nie wymagającej pozwolenia, która może negatywnie oddziaływać na środowisko – w przypadku zwykłego

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2004-2015

- korzystania ze środowiska,
- może ustalić wymagania w zakresie ochrony środowiska wymagające eksploatacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia, o ile jest to uzasadnione koniecznością ochrony środowiska – w przypadku zwykłego korzystania ze środowiska,
 - przyjmuje informacje o rodzaju, ilości oraz miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska od osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami,
 - przedkłada wojewodzie otrzymane od przedsiębiorców informacje o rodzaju, ilości oraz miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska,
 - przyjmuje informacje o wystąpieniu poważnej awarii przemysłowej,
 - przyjmuje wykaz, na podstawie którego ustalono opłaty za składowanie odpadów, do którego złożenia obowiązany jest podmiot korzystający ze środowiska,
 - może nakazać osobie fizycznej eksploatującej instalację w ramach zwykłego korzystania ze środowiska lub eksploatującą urządzenie wykonanie czynności zmierzających do ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
 - może wstrzymać użytkowanie instalacji w razie naruszenia warunków decyzji określającej wymagania dotyczące eksploatacji instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia, prowadzonej przez osobę fizyczną w ramach zwykłego korzystania ze środowiska,
 - wyraża zgodę na podjęcie wstrzymanej działalności oraz oddanie do eksploatacji obiektu budowlanego, zespołu obiektów lub instalacji po stwierdzeniu ustania przyczyn uzasadniających wstrzymanie,
 - sprawuje kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym swoją właściwością,
 - występuje w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska,
 - występuje do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie działań będących w jego kompetencji, jeżeli stwierdzi w wyniku kontroli naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić (wraz z wystąpieniem przekazuje WIOŚ dokumentację sprawy),
 - przedstawia do zatwierdzenia radzie gminy projekt zestawienia przychodów i wydatków gminnego funduszu na dany rok, do dnia 15 stycznia,
 - podaje do publicznej wiadomości zatwierdzone zestawienie przychodów i wydatków gminnego funduszu ochrony środowiska.

W zakresie gospodarki odpadami

Burmistrz:

- opracowuje projekt gminnego planu gospodarki odpadami,
- opracowuje projekt wspólnego planu gospodarki odpadami dla gmin będących członkami związków międzygminnych,
- składa radzie gminy, co dwa lata, sprawozdanie z realizacji planu gospodarki

odpadami,

- aktualizuje gminny plan gospodarki odpadami nie rzadziej niż co cztery lata,
- opiniuje program gospodarki odpadami niebezpiecznymi, przedkładany przez wojewodę lub starostę,
- opiniuje zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów,
- opiniuje pozwolenia na wytwarzanie odpadów lub decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami niebezpiecznymi, jeżeli miejsce prowadzenia odzysku, unieszkodliwiania lub zbierania przez wytwórcę, o którym mowa w art. 31 ust. 1, jest inne niż miejsce wytwarzania odpadów,
- nakazuje posiadaczowi odpadów usunięcie odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania ze wskazaniem sposobu wykonania tej decyzji,
- jako organ właściwy do wydania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla składowiska odpadów może uzależnić wydanie tej decyzji od przedstawienia przez inwestora ekspertyzy co do możliwości odzysku lub unieszkodliwiania odpadów w inny sposób niż przez składowanie,
- jako organ właściwy do wydania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla składowiska odpadów odmówi wydania takiej decyzji w przypadku braku zgody wymaganej w ust. 2-4 lub jeżeli istnieje uzasadniona technicznie, ekologicznie lub ekonomicznie możliwość odzysku lub unieszkodliwiania odpadów bez budowy składowiska odpadów.

W zakresie gospodarki wodnej

Rada gminy

- wyznacza miejsce wydobycia kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów, w granicach powszechnego korzystania z wód.

Burmistrz

- wyznacza część nieruchomości umożliwiającej dostęp do wody objętej powszechnym korzystaniem z wód,
- może nakazać właścicielowi gruntu przywrócenie poprzedniego stanu wody na gruncie lub wykonanie urządzeń zapobiegających szkodom, jeżeli spowodowane przez niego zmiany stanu wody na gruncie szkodliwie wpływają na grunty sąsiednie,
- zatwierdza ugodę w sprawie zmiany stanu wody na gruncie.

W zakresie ochrony przyrody

Rada gminy

- sporządza miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego po ustanowieniu planu ochrony dla obszaru objętego planem ochrony lub dokonuje zmian w obowiązującym planie miejscowym – w terminie 1 roku od dnia wejścia w życie aktu ustanawiającego plan ochrony,
- uzgadnia jako organ zainteresowanej jednostki samorządu terytorialnego (właściwy miejscowo) projekt rozporządzenia w sprawie utworzenia, powiększenia, zmniejszenia lub likwidacji parku narodowego¹,
- wprowadza ochronę przyrody w formie: uznania za pomnik przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego, zespołu przyrodniczo – krajobrazowego oraz wyznacza obszary chronionego krajobrazu,
- sporządza plan zagospodarowania przestrzennego dla obszarów chronionego krajobrazu oraz zespołu przyrodniczo – krajobrazowego poddanych ochronie przez radę gminy,
- może uznać teren pokryty drzewostanem parkowym za park gminny,
- zapewnia mieszkańcom miast i wsi o zwartej zabudowie korzystanie z przyrody, przez tworzenie i utrzymywanie należytego stanu terenów zieleni i zadrzewień łączących się w miarę możliwości z terenami zielonymi.

Burmistrz:

- opiniuje projekty planów ochrony dla obszarów objętych formami ochrony przyrody jako organ zainteresowanej jednostki samorządu terytorialnego,
- uzgadnia jako organ jednostki samorządu terytorialnego, projekt rozporządzenia w sprawie utworzenia, powiększenia, zmniejszenia lub likwidacji parku narodowego,
- desygnuje do rady parku narodowego, na trzyletnią kadencję, przedstawiciela właściwego terytorialnie samorządu gminnego,
- uzgadnia jako organ zainteresowanej jednostki samorządu terytorialnego projekt rozporządzenia w sprawie utworzenia parku krajobrazowego,
- opiniuje jako organ zainteresowanej jednostki samorządu terytorialnego, projekt rozporządzenia w sprawie zniesienia parku krajobrazowego lub ograniczenia jego obszaru,
- desygnuje do rady parku krajobrazowego przedstawiciela właściwego terytorialnie samorządu gminnego,

¹ Ze względu na fakt, iż ustawa o ochronie przyrody nie precyzuje, który organ jako organ jednostki samorządu terytorialnego jest zobowiązany do uzgodnienia, utworzenia, powiększenia, zmniejszenia lub likwidacji parku narodowego.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2004-2015

- informuje ministra właściwego do spraw środowiska o wydaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla inwestycji realizującej cel publiczny na obszarze parku krajobrazowego lub obszarze chronionego krajobrazu,
- wydaje zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości,
- ustala wysokość opłaty za usunięcie drzew lub krzewów,
- odracza, na okres dwóch lat, termin uiszczenia opłaty za usunięcie drzew i krzewów, jeżeli zezwolenie przewiduje przesadzenie ich w inne miejsce,
- wymierza karę administracyjną za zniszczenie terenów zieleni albo drzew lub krzewów powodowane niewłaściwym wykonywaniem robót ziemnych lub wykorzystaniem sprzętu mechanicznego albo urządzeń technicznych oraz zastosowaniem środków chemicznych w sposób szkodliwy dla roślinności oraz za usuwanie drzew lub krzewów bez wymaganego zezwolenia, a także za zniszczenie spowodowane niewłaściwą pielęgnacją terenów zieleni, zadrzewień, drzew lub krzewów.

W zakresie przeznaczenia gruntów do zalesienia

Rada gminy:

- wyraża opinię w sprawie zmiany charakteru użytkowania gruntu z rolnego na leśny.

Burmistrz:

- uzgadnia roczny limit zalesienia (ogólną powierzchnię gruntów rolnych, które mają być przeznaczone do zalesienia).

W zakresie prawa geologicznego i górniczego

Burmistrz:

- opiniuje koncesje na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż kopalin,
- uzgadnia koncesje, a także wszystkie jej zmiany, na wydobywanie kopalin ze złóż, na bezzbiornikowe magazynowanie lub składowanie odpadów w górotworze, w tym w podziemnych wyrobiskach górniczych,
- opiniuje decyzję zatwierdzającą projekt prac geologicznych,
- wykonuje uprawnienia organów podatkowych w odniesieniu do opłat za działalność regulowaną Prawem geologicznym i górniczym w zakresie, w jakim gmina jest wierzycielem należności z tytułu tych opłat.

W zakresie inspekcji ochrony środowiska

Rada gminy:

- rozpatruje informację wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o stanie środowiska na obszarze województwa.

Burmistrz:

- wydaje właściwemu organowi Inspekcji Ochrony Środowiska polecenie

podjęcia działań zmierzających do usunięcia bezpośredniego zagrożenia środowiska.

W zakresie utrzymania czystości i porządku w gminach

- Utrzymanie czystości i porządku w gminach należy do obowiązkowych zadań własnych gminy.
- Gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności:
 - 1) tworzą warunki do wykonywania prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gminy lub zapewniają wykonanie tych prac przez tworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych,
 - 2) zapewniają budowę, utrzymanie i eksploatację, własnych lub wspólnych z innymi gminami, składowisk odpadów komunalnych i obiektów wykorzystywania lub unieszkodliwiania tych odpadów,
 - 3) zapobiegają zanieczyszczaniu ulic, placów i terenów otwartych przez: likwidację składowania odpadów w miejscach do tego nie przeznaczonych i przeciwdziałanie takiemu składowaniu, budowę i utrzymanie szaletów publicznych, ustawianie koszy ulicznych na odpady w rejonach intensywnego ruchu pieszego, organizowanie odbioru odpadów komunalnych z urządzeń ruchomych,
 - 4) określają wymagania wobec osób utrzymujących zwierzęta domowe w zakresie bezpieczeństwa i czystości w miejscach publicznych,
 - 5) organizują ochronę przed bezdomnymi zwierzętami na zasadach określonych w odrębnych przepisach,
 - 6) tworzą warunki do selektywnej zbiórki, segregacji i składowania odpadów przydatnych do wykorzystywania oraz współdziałają z jednostkami organizacyjnymi i osobami podejmującymi zbieranie i zagospodarowywanie tego rodzaju odpadów,
 - 7) współdziałają z właściwymi organami administracji rządowej w organizowaniu gospodarki odpadami niebezpiecznymi wydzielonymi z odpadów komunalnych.

Instrumenty ekonomiczne

Do instrumentów ekonomicznych należą przede wszystkim: opłata za gospodarcze korzystanie ze środowiska, administracyjne kary pieniężne i dotacje z funduszy celowych.

Opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska

Opłaty te pełnią funkcje prewencyjne i redystrybucyjne. Funkcja prewencyjna realizowana jest poprzez, zachęcanie podmiotów (dotyczy to podmiotów gospodarczych) do wyboru technologii, lokalizacji produkcji, instalowania urządzeń ochronnych oraz oszczędnego korzystania z zasobów naturalnych w sposób najodpowiedniejszy z punktu widzenia ochrony środowiska. Funkcja redystrybucyjna polega na gromadzeniu środków finansowych jako odrębne fundusze przeznaczone na cele ochrony środowiska.

Opłaty pobierane są za:

- wprowadzanie substancji zanieczyszczających do powietrza,
- pobór wód i wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,

- składowanie odpadów,
- wyłączanie gruntów rolnych i leśnych z produkcji,
- usuwanie drzew i krzewów.

Oplaty trafiają do funduszy celowych (fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz fundusz ochrony gruntów). Pobierają je organy administracji (np. Urząd Marszałkowski, organ gminy) lub, jak w przypadku gruntów rolnych i leśnych, wnoszone są bezpośrednio do funduszu celowego. Podmiot korzystający ze środowiska ustala we własnym zakresie wysokość należnej opłaty (według stawek obowiązujących w okresie, w którym korzystanie ze środowiska miało miejsce) i wnosi ją na rachunek właściwego urzędu marszałkowskiego. Osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami ponoszą opłaty za korzystanie ze środowiska w zakresie, w jakim to korzystanie wymaga pozwolenia na wprowadzanie substancji do środowiska oraz pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód w rozumieniu przepisów ustawy Prawo wodne. Należy także wspomnieć, że podobne opłaty pobiera się na podstawie przepisów prawa górniczego i geologicznego za działalność koncesjonowaną.

Administracyjne kary pieniężne

Kary pieniężne nie są sensu stricto środkiem ekonomicznym, są raczej związane z instytucją odpowiedzialności prawnej. Spełniają jednak funkcje podobne do opłat. Kary pobiera się w tych samych sytuacjach co opłaty, lecz za działania niezgodne z prawem. W odniesieniu do wód, powietrza, odpadów i hałasu, karę wymierza wojewódzki inspektor ochrony środowiska, a w odniesieniu do drzew i krzewów - organ gminy. Stawki kar zwykle są kilkakrotnie wyższe niż opłaty i trafiają do funduszy celowych. Ustawa POŚ przewiduje możliwość odraczania, zmniejszania lub umarzania administracyjnych kar pieniężnych.

Fundusze celowe

Fundusze celowe to fundusze tworzone ze środków opłat ekologicznych (fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej szczebla centralnego, wojewódzkiego, powiatowego gminnego). Formy pomocy finansowej z funduszy celowych to: kredyty i pożyczki preferencyjne, dotacje, subwencje.

Instrumenty społeczne są to narzędzia służące usprawnianiu współpracy i budowaniu partnerstwa. Wśród nich istnieje podział na dwie kategorie: pierwsza dotyczy działań samorządów - a narzędziami są przede wszystkim działania edukacyjne, druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem, gdzie podstawą jest komunikacja społeczna: systemy konsultacji i debat publicznych oraz wprowadzanie mechanizmów tzw. budowania świadomości (kampanie edukacyjne).

Działania edukacyjne realizowane są w różnych formach i na różnych poziomach, począwszy od szkół wszystkich stopni a skończywszy na tematycznych szkoleniach adresowanych do poszczególnych grup zawodowych i organizacji. Działalność ta prowadzona jest od wielu lat, lecz ciągle wymaga dalszego poszerzania sposobów aktywizacji społeczeństwa oraz szkolenia coraz to innych grup zawodowych i społecznych. Czynnikiem decydującym o sukcesie realizowanej edukacji ekologicznej jest rzetelna informacja o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem. Komunikacja społeczna coraz częściej nabiera form zinstytucjonalizowanych. Z jednej strony jest to tworzenie biur komunikacji społecznej w urzędach, z drugiej

strony – podpisywanie formalnych deklaracji współpracy z organizacjami społecznymi i wspieranie ich działań poprzez np. wprowadzanie przedstawicieli organizacji do różnego rodzaju ciał opiniotwórczo-doradczych, organizowanie regularnych spotkań z organizacjami, itp.

W nowym podziale kompetencji ustawodawca nakłada na instytucje rządowe i samorządowe obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania. Obowiązek ten dotyczy w pierwszej kolejności wymiany informacji między przedstawicielami różnych szczebli samorządu i rządowych organizacji ochrony środowiska.

Ustawa Prawo ochrony środowiska nie przewiduje żadnych ograniczeń w korzystaniu z prawa dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie, a dostęp informacji nie jest uzależniony od uczestnictwa w żadnym konkretnym postępowaniu i posiadania jakiegokolwiek interesu w sprawie. Szeroko pojęta komunikacja może służyć wymianie informacji roboczej z innymi osobami pracującymi nad tym samym tematem, wspieraniu procesu decyzyjnego, podejmowaniu współpracy.

Współdziałanie jest niezbędnym instrumentem w przypadku konieczności uczestniczenia kilku podmiotów w finansowaniu przedsięwzięcia objętego programem ochrony środowiska. Uczestnictwo prywatnych właścicieli działek (np. w przypadku budowy systemu kanalizacji) wymaga zastosowania rozwiązań prawnych umożliwiających uczestnictwo grupy prywatnych podmiotów fizycznych jako partnera dla innych podmiotów prawnych. Takie rozwiązania w postaci np. utworzenia komitetu budowy, mogą także umożliwić formalne przekazywanie dofinansowania grupie prywatnych właścicieli ze strony podmiotu dysponującego środkami na realizację przedsięwzięcia np. w rodzaju przydomowych oczyszczalni ścieków.

Instrumenty strukturalne

Instrumenty strukturalne rozumiane są jako narzędzia dla formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych. Są to przede wszystkim strategie i programy wdrożeniowe oraz systemy zarządzania środowiskowego.

Strategie i programy wdrożeniowe

Zarówno program ochrony środowiska, jak i plan gospodarki odpadami stanowią politykę ochrony środowiska do 2011 roku oraz określają program wdrożeniowy na najbliższe 4 lata (2004 - 2007).

Systemy zarządzania środowiskowego

Od zakładów przemysłowych, które nadal są źródłem poważnych zagrożeń dla środowiska, oczekuje się zwiększonej aktywności na rzecz jego ochrony. Ochrona ta nie może sprowadzać się tylko do naprawy już zaistniałych szkód i spełniania wymogów zdefiniowanych w pozwoleniach na korzystanie ze środowiska.

Konieczne staje się przede wszystkim zapobieganie powstawaniu negatywnych oddziaływań czy szkód w środowisku. Działania na rzecz, ochrony środowiska wymuszane były przez czynniki zewnętrzne: społeczeństwo, przepisy prawne, administrację publiczną zajmującą się ochroną środowiska. Koncepcja zrównoważonego rozwoju stwarza podstawę do zmiany nastawienia przedsiębiorców do ochrony środowiska, polegające na samodzielnym definiowaniu problemów i szukaniu (z wyprzedzeniem) środków zaradczych. Stąd powstała koncepcja zarządzania środowiskowego.

Cechą zarządzania środowiskowego jest włączenie środowiska i jego ochrony do celów strategicznych firmy i przypisanie tych zagadnień do kompetencji zarządu firmy. Idea ta jest realizowana poprzez wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem (systemy sformalizowane - np. normy ISO 14000, EMAS, lub niesformalizowane - np. Program Czystszej Produkcji). Powinny być prowadzone działania inspirujące firmy do starań o wprowadzenie systemu zarządzania środowiskowego, wskazujące na niewątpliwie korzyści wynikające z jego wprowadzenia.

9. Finansowanie zadań

Koszt wykonania wymienionych w programie ochrony środowiska zadań oszacowano na podstawie wskaźników kosztów realizacji inwestycji przyjętych w *Wojewódzkim Programie Ochrony Środowiska* dla województwa lubelskiego, Powiatowym Programie Ochrony Środowiska dla powiatu zamojskiego na lata 2004 – 2011 oraz biorąc pod uwagę nakłady na inwestycje o podobnym charakterze. Uwzględniono również informacje o planowanych kosztach inwestycji zawarte w ankietach nadesłanych przez samorząd gminy Szczepietyn.

Należy jednak zauważyć, że w wielu przypadkach nie uzyskano informacji na temat wysokości nakładów inwestycyjnych (głównie w zakresie gospodarki odpadami).

Możliwości realizacji inwestycji w zakresie ochrony środowiska ze środków własnych samorządów są limitowane ogólną sumą możliwych do uzyskania dochodów oraz potrzebą realizacji inwestycji w innych sferach działalności.

W latach realizacji krótkoterminowego programu ochrony środowiska (lata 2004-2007), należy przewidywać, że samorząd gminy powinien zabezpieczyć na inwestycje w zakresie ochrony środowiska środki własne w wysokości minimum 50% kosztów realizacji zadań.

W latach realizacji Programu dofinansowanie zadań będzie możliwe z funduszy celowych oraz programów pomocowych i strukturalnych UE:

- *Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego Województwa Lubelskiego na lata 2004 – 2006* umożliwia uzyskanie dofinansowania zadań z zakresu ochrony środowiska w ramach:
 - działania 1.2 na infrastrukturę ochrony środowiska w zakresie gospodarki wodnościekowej oraz gospodarki odpadami,
 - działania 4.1 Rozwój wsi i infrastruktury lokalnej związanej z rolnictwem,
 - działania 4.2 Tworzenie warunków dla zwiększenia poziomu inwestycji lokalnych,
 - działania 4.3 Promocja turystyki,

W ramach działań 4.1 – 4.3 na infrastrukturę można będzie przeznaczyć jedynie część środków – około 40 %.

- Wojewódzki, powiatowe i gminne fundusze OŚiGW dysponują rocznie kwotą około 24 000 tys. zł. Zakładając pełne wykorzystanie środków w ciągu 4 lat można będzie dofinansować zadania kwotą około 96 000 tys. zł, w tym inwestycyjne kwotą około 85 000 tys. zł.
- Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych dysponuje rocznie kwotą około 1 000 tys. zł, tzn. że przy spełnieniu warunków dofinansowania zadań można będzie uzyskać w ciągu 4 lat około 4 000 tys. zł.
- Fundusz SAPARD przeznacza na rozwój infrastruktury w rolnictwie kwotę 3 515 531 EURO tj. około 14 000 tys. zł.
- Fundusz Spójności będzie od roku 2004 wspierał zadania inwestycyjne o wartości powyżej 10 000 tys. EURO. Będzie on finansował zadania na podobnych zasadach jak obecnie fundusz ISPA. Uwarunkowania co do wartości zadań oraz nieustalone dotychczas limity dla województw, pozwalają jedynie na szacunkowe określenie możliwości dofinansowania zadań. Szacunkowa

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2004-2015

kwota pozyskania środków z funduszu spójności wynieść może nawet 664 647 tys. zł.

- Ekofundusz oraz NFOŚiGW; fundusze te dysponują w skali roku środkami w wysokości około 2 250 000 tys. zł. Zakładając dofinansowanie zadań z funduszy ekologicznych na poziomie lat ubiegłych, można przewidywać uzyskanie dofinansowania z tych funduszy w kwocie około 25 000 tys. zł rocznie tj. 100 000 tys. zł w skali całego województwa

Realizacja zadań wymienionych w programie zmierza do zmniejszenia dysproporcji w rozwoju sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, zwiększenia liczby obsługiwanych mieszkańców w zakresie oczyszczania ścieków, znacznej poprawy stanu czystości powierzchni ziemi, poprawy stanu czystości wód i powietrza oraz zwiększenia stopnia bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców. Okres realizacji programu winien także owocować wzrostem świadomości ekologicznej mieszkańców, niezbędnej dla realizacji zadań proekologicznych.

Nadal jednak pozostanie do realizacji wiele zadań inwestycyjnych, niezbędnych

do uzyskania stanu pełnej poprawy w zakresie ochrony środowiska. Będzie to głównie kontynuacja zadań wymienionych w niniejszym programie, w zakresie:

- budowy i modernizacji oczyszczalni ścieków i rozbudowy sieci kanalizacyjnej,
- rekultywacji składowisk odpadów, poprawy efektywności selektywnej zbiórki odpadów oraz budowy Zakładu Zagospodarowania Odpadów,
- modernizacji istniejących źródeł ciepła oraz rozwoju i modernizacji instalacji zapobiegających zanieczyszczaniu powietrza,
- rozwoju energetyki odnawialnej,
- poprawy infrastruktury komunikacyjnej miasta i gminy,
- doskonalenia zakresu monitoringu środowiska,
- rozwoju materiało- i energooszczędnych technologii,
- upowszechniania edukacji środowiskowej.

Literatura

1. Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju - Polska 2025; Rządowe Centrum Studiów Strategicznych, Warszawa 2000.
2. *II Polityka Ekologiczna Państwa*, Warszawa, 2001.
3. *Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej*, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2002.
4. *Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju*; Rządowe Centrum Studiów Strategicznych, 2000.
5. *Krajowa strategia ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej* - projekt, Ministerstwo Środowiska, 2002.
6. *Krajowa strategia ograniczenia emisji metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych*; Ministerstwo Środowiska, 1999.
7. *Krajowy plan gospodarki odpadami*, Warszawa 2002.
8. *Narodowa strategia edukacji ekologicznej*; Ministerstwo Środowiska, 1998.
9. *Narodowa strategia ochrony środowiska na lata 2000-2006*; Ministerstwo Środowiska, 2000.
10. *Narodowa strategia rozwoju regionalnego*; Ministerstwo Gospodarki, 2000.
11. *Narodowy Plan Rozwoju (NPR)*, Ministerstwo Gospodarki, 2003.
12. *Narodowy program przygotowania do członkostwa w Unii Europejskiej*; Komitet Integracji Europejskiej, 1998 (ze zmianami).
13. *NATURA 2000 Europejska sieć ekologiczna*, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2002.
14. Ogólnie dostępne źródła internetowe.
15. *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego*,
16. *Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010*, Warszawa 2002.
17. *Polityka leśna państwa* (wraz z dokumentami uzupełniającymi, takimi jak Krajowy program zwiększania lesistości, Strategia ochrony leśnej różnorodności biologicznej i in.), Ministerstwo Środowiska, 1996.
18. *Polityka transportowa państwa na lata 2001 - 2015 dla zrównoważonego rozwoju kraju*, Ministerstwo Infrastruktury, 2001.
19. *Program Ochrony Środowiska Powiatu Zamojskiego*, Zamość 2003.
20. *Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego*, Lublin 1997,
21. *Plan Gospodarki Odpadami Gminy Szczepieszyn*,
22. *Plan Gospodarki Odpadami Powiatu Zamojskiego*,
23. *Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002 -2010*.
24. *Spójna polityka strukturalna rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa*; Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 1999.
25. *Strategia ochrony leśnej różnorodności biologicznej*, Ministerstwo Środowiska, 1996.
26. *Strategia rozwoju energetyki odnawialnej*; Ministerstwo Środowiska, 2000.
27. *Strategia rozwoju turystyki w latach 2001-2006*; Ministerstwo Gospodarki, 2001
28. *Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego*,
29. *Średniookresowa strategia rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich*, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 1998.
30. *Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Lubelskiego*, Lublin 2003,.
31. *Wskaźniki emisji substancji zanieczyszczających wprowadzanych do powietrza z procesów energetycznego spalania paliw*, Materiały informacyjno-instruktażowe, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 1996.
32. *Wytyczne dla Planów Gospodarki Odpadami na szczeblu Gmin/Powiatów* - opracowane przez Ministerstwo Środowiska.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2004-2015

33. *Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym – opracowane przez Ministerstwo Środowiska.*
34. *Założenia polityki energetycznej Polski do 2020 roku, Ministerstwo Gospodarki, 2000.*